

DERECHOS ENFITÉUTICOS EN LA DIÓCESIS GERUNDENSE

POR

JOSÉ M. MADURELL MARIMÓN

Un pequeño código manuscrito en papel, encuadernado en pergamino, de la Biblioteca del Colegio Notarial de Barcelona, intitulado *Numerus foriscapiorum, laudimiorum et aliorum jurium dominorum directorum diocesis Gerunde*; ofrece notables indicaciones, como lo expresa su título, sobre los foriscapios, laudemios y otros derechos feudales de los señores directos en la diócesis de Gerona.

Se incluye, asimismo, una larga regesta de pesos y medidas, de diferentes localidades gerundenses y de sus respectivas equivalencias con los de Barcelona.

No se omiten referencias especiales de las distintas proporcionalidades de tales prestaciones en sus innumerables variedades, indicaciones, muchas veces, corroboradas con precisas notas entresacadas de archivos gerundenses, desde el año 1319 hasta el 1689, a base de escrituras de ventas, cabrevaciones, pleitos civiles y eclesiásticos, sentencias, etc.

Como fondos documentales consultados, cita varios manuscritos, entre ellos, uno del Archivo Real de Barcelona con estas palabras: *Llibre vermell intitulat Populatio Castri de Almenari in vicaria Ilerde* (XIII); el código de las Costumbres de la ciudad y diócesis de Gerona, conservado en el Archivo Episcopal, intitulado *Usancie et Consuetudine civitatis et diocesis Gerunde* (XIX) los *Usatges* (XVII); la Constitución de Pedro el Ceremonioso, en la Corte de Cervera de 1359 (XXIII); el libro de la reducción de medidas, dispuesta a 2 de septiembre de 1582, custodiado en el Archivo de la Diputación del General de Cataluña (XVIII) y un registro del mismo reglamento guardado en la Diputación Local de Gerona (LVIII).

En cuanto a citas bibliográficas de textos jurídicos, da copiosas refe-

rencias de los más insignes tratadistas del derecho catalán: Francisco Solsona, *Stillus Capibrevandi* (XIII), *Laudimiorum Lucerna*, (XIX, XXII, XXVII, XXIII, XXIV, XXVI, XXVIII, XXIX). Juan Sucarrats, *Consuetudine Cathalonie* (XV, XXV), *las Conmeracions*, de Pere Albert (XIX, XXIX); Jaime Cancer, *Variarum Resolutiones* (XIX, XXIV, XXV, XXVIII), así como Antonio Oliba, *Comentarius ad Usat.* (XXIV); Luis de Peguera (XXII, XXV); Guillermo de Vallseca (XXIV); Tomás Mieres (XXIII), y otros autores: Andreas de Barbatia (XIX), Abbas Panormitanus, es decir Nicolaus de Tudeschis (XIX) y Boerium (XIX).

Consigna, además, las dos sentencias arbitrales sobre los malos usos y los remensas, dictadas por Fernando el Católico, a 21 de abril de 1486 y 9 de enero de 1488, publicadas en el *Llibre de las Pragmàtiques y Consuetuts de Catalunya* (XV). Da referencia de esta misma obra en los capítulos de las servidumbres (XXIV), y en el de las Cortes de Barcelona, de 1520 (XXX).

Digna de nota es la breve definición del vocablo latino *jugerum*, que cita entresacada del *Vocabulario*, de Antonio de Nebrija (VII, 3).

Por el relevante interés del texto del susodicho código manuscrito gerundense, no vacilamos publicarlo íntegro, al final de las presentes notas, con miras a facilitar y contribuir al estudio de las antiguas prestaciones feudales en las más importantes localidades de la diócesis de Gerona, por lo que ofrecemos un repertorio de 72 epígrafes en que se subdivide el citado manuscrito, señalados con cifras romanas, y con arábigas, los complementarios de aquellos.

- I. Tercio (laudemio).
- II. Derechos censales.
- III. Malos usos.
 - 1. Intestia.
 - 2. Cugucia.
 - 3. Exorquia.
 - 4. Arcia.
 - 5. Firma de espolio.
 - 6. Redenciones de hombres y mujeres.
- IV. Derechos de los Castillos en Cataluña.
- V. Cómputo de legítimas.

- VI. De algunas monedas antiguas.
 - 1. Doblas.
 - 2. Morabatines de cuaterno y terno.
 - 3. Morabatines.
- VII. De la tenencia de tierras.
 - 1. Vesana:
 - 2. Tierra de cultivo (parellada).
 - 3. Jornal de bueyes.
- VIII. Por la tarea (tasca) de olivas.
- IX. Tareas (tascas) de diversas razones y medidas.
- X. Del sexto de siegas (sist o sixto de explets).
- XI. «*Calcatura*».
- XII. Bandas o márgenes de tierra.
- XIII. Brazaje.
- XIV. Por laborar en gavilla.
- XV. A los señores directos laicos, solamente tocan 29 anualidades de atrasos.
- XVI. Tarea (tasca) de brazaje y acarreo «*carreu*».
- XVII. El baile de saco ha de cobrar y dar cuenta de las tareas y «*agresos*» de su bailio.
- XVIII. La «*migera*» de vino es una bota.
- XIX. Por medio tercio y medio laudemio de enfiteota.
- XX. Desprendimientos de masia.
- XXI. «*Squillades*».
- XXII. De cartas precarias o nuevas concesiones o renovaciones.
- XXIII. Las especiales obligaciones de feudos, pagan un sueldo por libra.
- XXIV. Laudemios de sucesiones de feudos, diez por ciento.
- XXV. De agniciones de buena fe o reconocimientos de compras.
- XXVI. De sucesiones de espúreos o ilegítimos en cosas enfiteoticales.
- XXVII. De transacciones y concordias.
- XXVIII. Foriscapíos de reventas.
- XXIX. Sobre foriscapios de arrendamientos o ventas de frutos o árboles.
- XXX. De subenfiteotición.

- XXXI. Modo de pagar los censos.
- XXXII. *Aymines*.
- XXXIII. De medidas de Barcelona.
 - 1. Grano.
 - 2. Vino.
 - 3. Aceite.
 - 4. Frutas.
 - 5. Cal.
- XXXIV. Pesos de balanzas y romanas de Barcelona.
 - 1. Balanzas.
 - 2. Romana.
- XXXV. Medidas de Barcelona.
 - 1. Ropas.
 - 2. Tierras.
- XXXVI. Medidas de Gerona.
- XXXVII. Cuartera de Sant Daniel.
- XXXVIII. De la Obra de Riudellots.
- XXXIX. Manjares de Santa Llogaya de Terri.
 - XL. Obra y manjares de Sant Marti Vell.
 - XLI. Manjares de Sant Jordi Desvalls.
 - XLII. Medidas de Vilovi.
 - XLIII. Riudarenas y Sils.
 - XLIV. Baronià de Brunyola.
 - XLV. Monells.
 - XLVI. Rupia.
 - 1. Cuartera de vino.
 - 2. *Migera de Anyells*.
- XLVII. *Migera del Pastriny* de Banyoles.
- XLVIII. Corsá.
- XLIX. La Bisbal.
 - L. Cruïlles.
 - LI. Torroella de Montgri.
 - LII. Verges.
 - LIII. Ullá.
 - LIV. Ullastret.
 - LV. Bácsara y Vilopriu.

- LVI. Empuries y su bailio.
- LVII. Vilademat, Pelacals, Saldet y Armentera.
- LVIII. Colomers.
- LIX. Sant Feliu de Guixols, la Vall de Aro y su bailio.
 - 1. Medida de la obra del Castillo de la Vall de Aro.
- LX. Llagostera.
- LXI. Caldes, Franciach y Santa Ceculina.
- LXII. Hostalric y Tordera.
- LXIII. Anglés.
- LXIV. La Vall de Amer.
- LXV. La Vall de Hòstoles.
- LXVI. Bailio de Sant Esteve de Llémana.
- LXVII. Granollers de Rocacorba.
- LXVIII. Santa Coloma de Farnés.
- LXIX. Banyoles.
- LXX. Medida censal del Castillo de Porqueres.
- LXXI. De *somades* de paja.
- LXXII. Forma observada por los que gozan de privilegio militar.

Ignoramos el nombre del sagaz investigador y autor anónimo del códice manuscrito que ahora estudiamos, indudablemente sería un preclaro fedatario o jurisconsulto gerundense.

Tal vez, podríamos indentificarlo con el canónigo Sulpicio Pontich, redactor del repertorio alfabético, formado por extractos de documentos de diversa índole, entresacados del Archivo Catedralicio y del Capitular y de manuales notariales, con notas hasta el año 1736, que la doctora Maria de los Angeles Masía de Ros, íntegramente dió a conocer,* ya que observamos, como dicha transcripción, aunque más breve, coincide con los primeros epígrafes del texto mucho más amplio del manuscrito, que a continuación transcribimos.

* ANGELES MASÍA DE ROS, *Derechos señoriales y dominicales en la comarca de Gerona*, «Anuario de Historia del Derecho Español», t. XIX (1948-1949), págs. 547-556.

Any 1767*

[f. 1.] *Numerus foriscapiorum, laudimiorum et aliorum jurium dominorum
directorum diocesis Gerunde.*

I. ES LO TERS: SIS SOUS Y VUIT DINERS PER LLIURA

Dich ters simpla *sive directum*, perquè lo ters avant, és deu sous; y lo ters rigurós o duplicat, és sis sous y vuit diners per lliura 6 sous 8.

E mitx ters: sinch sous per lliura 5 sous.

E lluïsme: dos sous per lliura 2 sous.

E mitx lluïsme: un sou per lliura 1 sou.

E mitx ters y mitx lluïsme: sis sous per lliura 6 sous.

Entés emperó, que quant una heretat o propietat se transporta de germà a germà, y quanta lo senyor de dret de mitx ters y mitx lluïsme, qu'és, a rahó de vint per cent, deduit però primer la senyoria directa que val un ters del que val la propietat, y tots los sensos y [fol. 1 v.] altres drets dominicals que presta.

E si acàs serà, que si tal heretat o propietat, vindrà per successió a altra germà, ço és, que serà menor sens infants, e serà substituït per son pare, hereu, lo dit son germà defallint, leshores se n'ha de falta la llegítima y quarta trabellànica, que lo germà mort guanya sobre los bens de son pare, que és la mitat de la heretat o propietat.

E de dit altre remanent mitat, se n'ha de pagar a dita rahó de dos sous per lliura.

E aiximatem, si hi ha mitx ters y mitx lluïsme de la cossa donada.

II. DE JURIBUS CENSUALIBUS.

Es tascha: la onzena part.

Es lo quint: la quinta part.

Es brassatge: la quinzena part.

Es jova: un jornal de llaurar.

Fs tragina: que tot un dia ha de treballar ell ab una bèstia.

Entés emperó, que tot lo dia que treballaran, los ha de fer la mistió ha despes del senyor per qui treballaran.

* Escrito de otra mano más moderna, sin justificación del señalamiento de tal fecha.

III. LOS MALS USOS.

1. Intestia.
2. Cugúcia.
3. Eixorquia.
- [fol. 2.] 4. Arcia.
5. Ferma de espoli.
6. Redemptions de homens y dones.

Aquests sis mals usos, son aquells que lo rey catòlich don Fernando de Aragó Segon, de immortal memòria, ha abolits y llevats, ab real sentència, entre los senyors directes y alodials, de una part; y los pagesos de rehença, de part altra, donada en la ciutat de Çaragoça, a vint y hu de abril mil quatra cents vuitanta set, segons tenor de dita sentència, per quiscú d'ells se pagan, sis dinés, y tots son tres sous, en lo mes de abril, los quals se poden quitar per saxanta sous, com més llarch apar en dita sentència.

IV. JURA CASTRI IN CATHALONIA.

1. Sacramentum fidelitatis salva ab hominibus omnibus populatis infra terminos dicti castri.
2. Exiri ad sonum dicti castri et habere cornum.
3. Operare in parietibus foranis dicti castri.
4. Fassere guaitam et badam tempore necessitatis.
5. Aptare fossa dicti castri et de novo fassere.
- [fol. 2 v.] 6. Recolligere in dicto castro tempore guerra seu necessitatis.
7. Habere jus fabrice.
8. Habere curritorem publicum.
9. Habere certos terminos et limites.
10. Jus tallie faciende.

V. COMPOTUM LEGITIME.

Es legítima	v. sous per lliura.
Es trabelliàniaca	3 sous 9 per lliura.
Es legítima de legítima	1 sou 3 per lliura.
Es legítima de quarta trabelliàniaca	11 diners per lliura.
E segons privilegi de Barcelona, és legítima de sinquant	
ma de sinquant lliuras, la quarta qui's crian	12 lliures 10 sous.
Es lo dret de la quarta trabelliàniaca, la quarta part de les predites dotze lliures y deu sous,	
que seran tres lliures, dos sous y sis diners	3 lliures 2 sous 6.
Axis que munta lo dret de la legítima y quarta part trabelliàniaca de sinquant lliures	15 lliures 6 sous 3.

VI. DE ALIQUIBUS MONETIS VETERIBUS.

1. *De duplento.*

Secundum est quod moneta vetus est idemque moneta de duplento.

Et setas quot tres solidi barcinonenses monete [fol. 3] veteris sunt de duplento; fassiunt et valent duos solidos barcinonenses monete de terno. Et sich de aliis.

Et predicta patent in quodam publico instrumento, quod est in Elemosina panis sedis Gerunde, ubi tercentum solidi monete veteris de duplento, valent secundum Constitutionem domin. regium centum solidos monete Barcinone de terno,

Item in Capibrevio de Corciano, monasterii sancti Danielis Gerunde, in Capibrevatione facta per Guyllermam Çarrovira, de Crudillis, continentur quod quatuordecim solidi monete de duplento, sunt novem solidi et sex denarii monete de terno. Est de anno 1322, notarius Bernardus de Colle, Gerunde.

2. *Morabatinus de quaterno et terni.*

Item est sciendum, quod morabatinus alfonsinus, valet novem solidos barcinonenses de terno.

Et ita soluti Nicolaus de Fonte, clericus sedis Gerunde, in novitate clericorum.

Item est sciendum, quod tres solidi bona moneta idest de quaterno, valent quatuor solidos monete Barcinone de terno, ut patet et Capibrevio Elehemosine, de redditibus de Cassiano de Silva.

Item sex solidi et sex denarii monete Barcinone de quaterno, valent octo solidos et octo denarios monete Barcinone de terno, prout patet in Capibrevatione facta per Joannem [fol. 3 v.] Aymerich, de Franciacho, prepositure sancti Martini de Coste Gerunde, 3 octobris 1426, notari Pere Sitjar, et quibus concluditur monetam de quaterno, valuisse unum tertium plusquam monete de terno.

Item in Capibrevio monasterii sancti Danielis Gerunde, loci de Corsiano, in Capibreviatione facta per Petrum Ses Matas, de Sancto Saturnino, habetur quod sexdecim denarii bone monete de quaterno, valent viginti unum denarium monete Barcinone de terno.

Et in alia Capibrevatione facta per Petrum Figueras, dicti loci, enucleatur, quot duodecim denarii de quaterno, sunt sexdecim denarii monete Barcinone de terno.

Item in Capibrevatione facta per Martinum de Canerio de Perlas, de Cassiano de Silva, Elemosina panis Gerunda, in notaria Locustaria, die 12 calendis decembris 1329, habetur, quot septem solidos bone monete de quaterno, sunt novem solidi et quator denarii barcinonenses de terno. Unde sequitur mone-

tum de quaterno, fuisse fortiolem pro tertio, quam nostram monetam barcinonensem, qua de terno fuit antiquis temporibus nuncupata.

3. *Morabatinus.*

Morabatinus auri flammantis, valet terdecim solidos et quatuor denarios.

Masso auri flammantis, valet quinque solidos et sex denarios Barcinone de terno.

Maymondina iusta et fina auri flammantis rectique ponderis valet novem solidos.

[fol. 4.] Maymondina justa et fina, valet sex solidos et sex denarios barcinonenses de terno.

Maymondina justa et fina auri flammantis, valet septem solidos.

Morabatinus annualis, valet terdecim solidos anuales.

Ita continetur in stabilimento facto de Monario Gerunde, per Guillelmum Bayerii, procuratorem domini regis, Berengario de Riaria et aliis, die 9 augusti 1358.

Morabatinus aurey, valet decem solidos monete Barcinone de terno, probatur in eodem stabilimento.

VII. DE TINENSAS DE TERRA.

1. *Vessana.*

Una vessana, és trenta canas a tot caire, y en una vessana se n'incloen vuyt sayons.

2. *Parellada.*

Una parellada de terra és deu sayons.

3. *Jornal de bous.*

Jornal de bous trobe és vessana, perquè ab una Cabbrevatió feta per Pera Trilla, de Corts, a la pabordia de Janer de la sèu, diu mitx jornal o mitja vessana, en poder de Ramon de Peradalta, notari de Gerona, a 5 maig 1358, però ab una reducció feta per don Lluís de Blanes, a n'en Busquets, de Fornells, a 4 de febrer 1602, appar, que jornal de bous, és dos vessanas.

Y ab una Cabrevació feta per Bernat Hospital, mercader, a la tesoreria de la sèu de Girona, de una pessa de terra a Vilablarex, diu deu jornals sive 15 vessanas.

Consta ab una sentència entre dites pars, exhibida en lo procés de Geroni contra [fol. 4.] Sinol. Notari Mir.

Y de la mateixa peça y ha altre Cabrevació feta per Joan Campolier y diu lo mateix.

Jornal en Barcelona, és lo mateix que mujada; y mujada és lo mateix que

jornal, y cada cossa te 25 destres, que son vessana y mitja, segons que trobe de las midas de Barcelona avant...

Jugerum en llatí, es lo mateix que un jornal de bous, que així és la sua significació propia.

Vide Vocabularium Anthonii Nebrisensis sub litera J. ante V.

Y axí se enten en Rosselló, ahont tot se diu jornals y no vessanas.

Però ab stabliment que feu lo reverent abat y convent de sant Feliu de Guixols, a Guillem Frigola, de Cassà de la Selva, del Mas Vilabella, de la mateixa parròquia, del veinat de Esclet, en poder de Gispert Roig, notari de Sant Feliu de Guixols, a 28 de maig 1384, trobo que un jornal, son dos vessanas, perquè ab un *item* de una pessa de terra, diu que conté trenta jornals *sive* sexanta vessanas.

VIII. PER TASCHA DE OLIVAS.

Nota que ab una Cabbrevatió feta per Montserrat Noguer, de La Pera, a la Pabordia de Maig de la seu de Gerona, en poder de Pere Galí, notari, al primer de febrer 1600, se llitg ab la prestació dels agressors: *fatio de omnibus expletis tascham, et de fructibus oliveriarum, similiter.*

De hont se pot inferir, que debaix de aquelles paraules *omnibus expletis*, no se entendrian les olives, ans bé apar que per [fol. 5.] haverse de pagar de olives, ha de dir més que de *omnibus expletis*.

Item nota que ab los Capbreus del Castell de Arenys de Empurdà, hahont pagan tasca de olivas, diuen alguns Capbreus: *facio de omnibus fructibus*; y perilla, que alguns no digan *expresse de oliviis*.

Item nota que ab altra Capbrevatió feta, per Joan Noguer, al primer de febrer 1577, a dita Pabordia, en poder de Benet Reig, notari públich de Gerona, consta lo mateix.

En lo Civil del Sant Ofici, notari Antoni Batlle, fou condemnat Joan Pou, de Parlabà, a pagar tasca de olivas de una vessana de terra, perquè las oliveras impedian la cultura.

Es exhibida esta sentència, en lo procés que lo sacristà mitjà y paborde de Maig de la seu de Gerona, aporta contra en Clarà, de Sant Gregori. Notari Pere Galí, de Gerona.

En lo Mas Cellers, de Sant Gregori, se paga tasca de cànem y lli, però diu lo Capbreu Vell: *Et dicta Prepositura recipit de expletis panis et vini, canapis et lini, duas tascas.*

Consta ab la Capbrevatió feta a la Pabordia de Xunclà, de la iglésia de sant Feliu de Gerona, per Pau de (no se indica), en poder de Ramon Viader, quondam, notari de Gerona, als idus de janer 1321.

IX. TASCHAS A DIVERSAS RAHONS O MESURAS.

Ab un acte de Capbrevatió fet per Bartomeu Francoy, pagés de Palau Cardiacà, a Montserrat Arbona, rector [fol. 5 v.] de Garrigas, de una pessa de terra, situada en la parròchia de Tonyà, diu fa tasca a la setsena mesura, rebut en poder de Francesch Prats, notari públich de Figueras, a 12 de mars 1585, clos per ell mateix.

Ab altra capbrevatió feta per Mateu Puigtió, de Vidreres, al benefici de sant Miquel, de la església de dit lloch, a 11 de juliol 1610, en poder de Pere Galí, notari de Gerona, diu: *facio tascham ad duodecimam mensuram*. Y sonhi calendades altres de la mateixa terra.

Ab altra capbrevatió feta, dit dia, per Salvi Vives, a dit benefici, diu lo mateix.

Ab altra feta per Sperança Bruguera a dit benefici, en poder de dit Galí, notari públich, a 5 octubre 1610, diu també: *tascham ad duodecimam mensuram*, y calendan també altra.

Ab la dotalia del benefici de santa Anna, de la sèu de Gerona, instituit per Arnau de Pons, que obté mossèn Pere Masgrau, prevere, rebut en lo vicariat ecclesiàstich de Gerona, a 5 de maig 1319, per Berenguer Roig, notari, se contenen estas paraules: *et dico de na mensura expletorum pro tascha*.

X. DE SIST DE EXPLETS.

Sist és la sisena part. Consta de acte de venda fet per Arnau Mercer alias Cilrrani, a Pere Desvern, ciutadà de Gerona, de una possessió de terra, situada en la parrochia de Salrrà, a 23 de agost 1420, en poder de Miquel Pere, notari de Gerona.

[fol. 6.] *Sextum de expletis*, consta ser *idem* de altra acte de venda fet per Margarida, muller de dit Arnau, a Miquel Saborell, de Celrrà, en poder de Miquel Pere, notari, a 4 de mars 1421.

XI. CALCATURA.

Ab un Capbreu del monastir de sant Daniel, fet per los emphitectas del terme de Corçà, del present bisbat, en poder de Bernat de Coll, quondam, notari públich de Corçà, any 1320, diu en una Capbrevatió feta per Arnau Mir, de dita parrochia: *facio de expletis tascham in mediam calcaturam quot est tantum quot tascham et mediam*.

Y ab altres Capbrevacions del mateix Capbreu, diu lo mateix, així que calcatura apar és lo mateix que la tascha.

XII. CINGLES O MARGENADES DE TERRA.

Pere Sparragueras, de Adri, a 4 de las nonas de juny 1340, en poder de Jaume Compte, notari de Gerona, capbrega al pabordre de Sant Pere de Galligans

de Gerona, una possessió de terra sua, prop y fora lo seu Mas, y diu que dita terra conté tres cingles o margenades.

XIII. BRASSATGE.

Los brassatges se diu son lo mateix que tascha, de manera que qui confessa fer brassatge, és dir, y fer lo mateix que [fol. 6 v.] tascha, ço es, la onsenà mesura.

Així fonch declarat entre mossén Palol, senyor del Castell de Arenys y alguns pagesos de aquell lloch, per misser Selidoni Valencàs y misser Bernat Alsina, de Gerona, ab un procés de compromís, portat en poder de Bernat Caselles, notari de Gerona, a 3 de mars 1576, la qual és buidada en un procés, que lo reverent Joan Geroni, pabordre de Maig, de la sèu de Gerona, aportava contra en Sinol de Olivars. Notari Pere Mir, de Gerona.

Item fonch així declarat, que misser Miquel Alrich, jutge ordinari de Gerona, en una causa que aportava lo thesorier Pagés, de la sèu, contra Bernat Espital, mercader, a 21 de juliol 1580, ab procés portat en poder de Jaume Astor, escrivà de dita cort, la qual és produïda en un procés de Capbrevació, portat en poder de Pere Mir, notari de Gerona, entre Joan Geroni, pabordre de Maig de la sèu, y en Sinol de Olivars.

En lo Arxiu Real, de Barcelona, se troba ésser la vintena part, perquè en un llibre vermell intitulat: *Populatio Castri de Almenari, in vicaria Ilerde*, en la fulla darrera diu açó:

Jura sequentia recipiuntur in Cathalonia, super aliquibus hominibus propriis emphiteotis et aliis personis.

Agrarium quinti idem est quot quinta pars.

Agrarium sexti est sexta pars.

Agrarium quarti est quarta pars.

Ita vidi contineri in quodam venditione facta per Guillermmum Rovira, de Çarrià, Petro de Xuncla, de quadam pecia terra, [fol. 7.] penes Raymundum Viaderii, notarium Gerunde, pridie calendis januarii 1333, ubi dicit: *quartum sive quartam partem expletorum inde provenientium.*

Tascha est undecima pars.

Braciaticum est vicesima pars.

Y en la parròchia de Sancta Eugènia, batllia de Gerona, se paga y reb lo brassatge a la setsena mesura al batlle de sach.

Que lo brassatge sia la vintena part. Consta per Solsona, en son llibre titulat *Stillus Capribrevandi fol. mihi 97 pagina 2, ante formam: Reductionis de agrario ab certos numeros.*

XIV. PER LO TASCAR EN GARBA.

Ab sentència arbitral donada per lo excellentíssim don Pedro Afam de Ribera, lloctinent de Catalunya, entre lo abat de Amer, de una part; y los pagesos de aquella Vall, de part altre, a 22 de juny 1557, en poder de Miquel Amat, scriuà de manament, y exhibida en lo procés que lo canonge Joan Geroni, aportava contra en Sinol de Olivars, en poder de Pere Mir, notari de Gerona, està declarat, que perquè no's fassa frau en pagar la tascha, se hagen de bàtrer les garbes de las terres taschals, apart separades de las que no son taschals, o que pagan la tasca en garba, a la mateixa forma que si's pagava en gra.

[fol. 7 v.] Y en poder de Pere Mir, notari de Gerona, y ha un procés entre dit Geroni y en Guilla de Olivars, en que condempnaren a dit Guilla, a bàtrer les garbes de les terres tascals, apart y separades de les que no son tascals y no a pagar en garba.

XV. ALS SENYORS DIRECTES LLAYCHS SOLS TOCAN 29 ANYADES DE ENDERRERIATGES.

Aço fonch així declarat en una causa arbitrària, portada entre Xatmar, de una part, y Galí, de Medinyà, de part altre, devant misser Gerònim Sunier y misser Pere Çabater, doctors del Real Consell, ab sentència donada en poder de Pere Alfaix, notari públich de Barcelona, a 4 de maig 1560, la qual és exhibida en un procés portat per Joan Geroni, contra Sinols de Olivars. Notari Pere Mir, de Gerona,

Los homens propis deuen regoneixer a llurs senyors directes, totes les terres que son en lo Mas, y especificar y afrontar aquelles.

Y si ni ha algunes que no amostren ser francas en alou, o tenirse per altres senyors, las han de capbrevar a llur senyor, sens agrés algun.

Aço fonch declarat per micer Andreu Camps, jutge emphiteotecari, a 22 de abril 1600, en poder de Pere Galí, notari de Gerona, en una causa que lo sacristà mitjà y lo pabordre de Mayg, de la sèu de Gerona, portaren contra en Clarà, de Sant Gregori.

Lo mateix fonch declarat per los senyors inquisidors en Barcelona, entre Joan Geroni, pabordre de Mayg, de la sèu de [fol. 8.] Gerona, de una part, y Joan Pou, pagès de Parlabà, de part altra, a 4 de juny 1598, ab procés portat en lo Civil del Sant Ofici, en poder de Francesch Joseph Gibert, notari, en lloch de Antoni Batlle, notari de dit Civil, la qual és buidada en dit procés d'en Clarà, de Sant Gregori. Notari Galí.

Entre les mateixes parts, fonch declarat per micer Celidoni Valencàs, ab sentència donada, en poder de Joan Miquel Savarrés, notari de Gerona, a 9 de novembre 1591, exhibida en dit procés d'en Clarà.

Aço he vist servat en una Capbrevatió feta per lo senyor del Mas Torrent, de Raset, parròquia de Cervià, al Col·legi de sant Martí Ça Costa, de Girona, en poder de Pere Mir, notari públich de dita ciutat, en lo any 1592 o noranta tres, ab la qual confessa ser home propi, y designa moltes pesses de terra ab dita Capbrevatió, que trobaven unides en dit Mas, confessant tenir aquelles per dit Col·legi, com a senyor del Capmas, sens cens ni agrés, sens que estiguessen exprimides, confrontades, ni mencionades en los Capbreus, perquè no pogué amostrar que fossen franchas en alou, ni que's tinguessen per altres senyors directes.

Emperó és de advertir, que si's mira bé, perilla no sia error, així que sols se hauria de mencionar en la Capbrevatió de home, del home propi, les terres que foren adquirides per ell, ab titol de stabliment, que a ell o sos passats, fou fet, del Mas y terres.

Joannes de Sucarratis est [fol. 8 v.] videndus in *Consuetudine Cathalonie*, arguens *Castro terminato ad mansum termenatum, non alias*, si bé aporta molta dificultat *saltem* fins entendre *quis*.

En la Capbrevatió vella de dit Mas Torrent, de Raset, y en algun altre acte que lo Col·legi de sant Martí Ça Costa, de Girona, tenia vell y antich, sobre la senyoria directa de dit Mas, se contenia que lo emphiteota feya a dit senyor directe per dit Mas: *agraria assueta*.

Y, volent saber que s'entenia per *agraria assueta*, me fonch amostrada una sentència donada per lo oficial eclesiàstich, de Girona, molt vella, que tenen recòndida en llur arxiu, entre les altres scriptures, ab la qual se declarava que *agraria assueta*, era y se tenia per tascha.

Y après per exequió de dita sentència, fonch així capbrevat a dit monestir de Sant Martí o del pabordre que llavors era.

Lo emphiteota no pot deixar hermar o recusar de sembrar, les terres tascales, y sinó ha de esmenar los pastos.

Així fonch declarat per los senyors inquisidors de Barcelona, en lo Civil del Sant Ofici, entre Joan Geroni, pabordre de Maig, de la seu de Girona y Joan Pou, de Parlavà, qui deixaba de sembrar una terra tascal, a 4 de juny 1598, en poder de Antoni Batlle, notari de dit Civil.

Y és exhida aquesta sentència, en lo procés que lo sacristà mitjà y pabordre de Maig, de la seu de Girona, portaren contra en Clarà, de Sant Gregori, en poder de Pere Gali, notari de Girona.

[fol. 9.] Los mals usos sols se pagan aquells que estan expressats predividuats en los Capbreus, encara que après digan ab paraulas generals y altres servituts, los quals han los senyors sobre los homens propis.

Així fonch declarat per misser Celidoni Valencàs, a 2 de novembre 1591,

ab sentència arbitral per ell donada, entre Joan Geroni, pabordre de Maig, de la seu de Gerona, y Joan Pou, pagés de Parlavà, en poder de Joan Miquel Savarrés, notari de Gerona, la qual és exhibida en lo procés, que dit y altres senyors directes, portaren contra en Clarà, de sant Gregori, en poder de Pere Galí, notari de Gerona.

En lo qual procés deduí lo mateix, ni pretingué dit Clarà, lo qual après ho ha així capbrevat a dita pabordria y al sacristà mitjà, de la seu de Gerona, y a dona Mariàngela de Margarit, senyora del Castell de Sant Gregori. Notari Galí, en lo any 1599.

Nota que si per cas algun fa censos, drets o rendas per reemença o concòrdia, o composició dels mals usos, o de alguns de aquells, o que ell o son. Mas *antiquioribus temporibus*, fos tingut y obligat, dels quals se fossen los seus passats redemits, poden lluir y quitar los censos, que per reemensa de aquells, fan avuy y prestan, encara que hajan passats quants anys se vulla.

Y aquesta quitació poden fer a rahó de sou per lliura, encara que fossen pactats los censos [fol. 9 v.] perpètuos.

Y açó se funda ab lo capítol 3 de la sentència arbitral del rey don Fernando, promulgada, sobre los mals usos, a 21 de abril 1486, pàgina *mihi* 99, en lo últim de les *Constitutions*, en lo *Llibre de les Pragmàtiques y Consuetuts de Cathalunya*.

Ab lo segon capítol de dita sentència arbitral, funda que si en los Capbreus no estan especificats tots los sis mals usos, sols se paga per aquells que si troben denominats.

Y si bé alguns dificulten, que dit segon capítol vulla dir aixó, emperó ab la interpretació de dita sentència arbitral, feta per dit rey don Fernando, a 9 de janer 1488, nombre 3, pàgina *mihi* 106, 107, *verbis expressis*, se declara així: *Vidi ibi*.

Nota que per mals usos de Masos (*en blanco*) o morts, és de veurer lo que conté la interpretació de dita sentència arbitral... capítol 4, pàgina *mihi* 108, 109.

XVI. TASCHA, BRASSATGE Y CARREU.

De açó he vistas dos declaracions fetes, entre lo reverent Joan Geroni, pabordre de Maig, de la seu de Gerona, de una part; y Joan Pagés, de Parlavà, de part altre, per misser Celidoni Valencàs, àrbitre elet per ells, y altre en lo Civil del Sant Ofici, atràs designat, que son exhibides en lo procés que dit Geroni y altres aportaven contra en Clarà, de Sant Gregori, en poder de Pere Galí, notari de Gerona.

XVII. BATLLE DE SACH HA DE CULLIR Y DAR COMPTE DE LAS [fol. 10.]
TASCHAS Y AGRESSOS DE SA BATLLIA.

Sobre aço fan las dos sentències donades contra Joan Pou, de Parlavà, mencionades en la present pàgina.

Item ha o *salim* acostuma de prestar sagrament y homenatge de fidelitat a son senyor per drets o consuetuts de la terra.

Item si li furta, l'ay ha de esmenar nou vegades y part la batllia: *Usatge 16 titol de feus y postats y emparas reals dit, 27 pàgina mihi 344.*

Item si la ven sens ferma del senyor, lo senyor la pot emparar. *Usatge 17 eodem titulo et pagina.*

Si lo batlle lo desempara pert la batllia: *Usatge 18 ut in precedenti.*

XVIII. MIGERA DE VI ES UNA BOTA.

Consta ab sentència promulgada en lo Oficialitat Eclesiàstich de Gerona, per Benet Fino, prevere y sacristà de la iglésia de Monells, vicari general per lo bisbe Joan Margarit, entre lo pabordre de la Almoïna, com obtenint lo benefici de santa Anastàsia, de una part; y Joan Congost de Vall, de la parròchia de Camós, de part altra, a 30 de setembre 1544, ab procés portat en la Cort Ecclesiàstica de Gerona, tret en pergami y clos y autenticat per Miquel Riba, prevere, notari del vicariat ecclesiàstic de Gerona, la qual he vista en pergami, hi's trobarà en lo Arxiu de la Almoïna y en lo calaix de Camós.

[fol. 10 v.] Y també consta ab sentència arbitral, donada a 15 de juliol 1541, notari Gaspar Barot, de Gerona, *nota 60 a la fi*, entre Miquel Alrrà, canonge, obtenint lo benefici de sant Jaume de la seu, de una part; y Miquel Ferrer, pagés de Gos, parròquia de Ridallots de la Creu, de part altre, ésser migera de vi una bota.

Emperó he vist ab la reducció de les mesures de Ruplà, feta a 2 de setembre 1582, recòndida en lo Arxiu de la Casa de la Deputació de Cathalunya, que cada mitja bota de Ruplà, era sis mitjes quarteres, de manera, que ab dita reducció y ab lo acte d'ella, se diu: *que dotze mitjes quarteres feyen bota.*

Tinch ho apuntat avant en lo fi de la fulla 45 y principi de la fulla 46 del present llibre; y en La Bisbal, també foleo 46.

Y lo monestir de sant Daniel te una Capbreuatió de les rendes de Madramanya, y ab que diu que fou quartera de vi, que tres fan bota.

XIX. PER MIG TERS Y MITG LLUÍSME DE EMPHITEOTA.

En lo *Llibre de Consuetuts del bisbat de Gerona*, recòndit en lo Arxiu del palau episcopal, de la present ciutat, intitulat: *Usancie et Consuetudines civitatis et diocesis Gerunde*, hi ha una consuetut escrita, *sub titulo De laudemio, ter-*

cio, foriscapio et aliis juribus, ad directum dominium pertinentibus, tituli 32 hujusmodi sub tenore debes scire, quod tria sunt jura consuetudinaria in Cathalonia Nova, que est a Lupricato citra, que pertinent dominis et aduch servantur in diocesis Gerundensis:

Primum jus, est tertium, et pertinet eis tertium, quando res que pro domino tenetur [fol. 11.] venditur et dicitur tertium, quasi antequam fiat venditio, enphiteota conveniat se cum domino, si res valet 300, dominus debet medietatem de toto eo quod habuit dare, et hoc ultimum practicatur Gerunde.

Secundum jus, est medium tertium et medium laudimium, et pertinet domino quando res donatur legatus, vel alias titulo lucrativo in collateralem vel alium, penitus extraneum alienatur, et tunc pertinet domino, ratione medii terti et medii laudemii, ad rationem triginta pro centum et dantur sex solidi pro libra.

De hont és, que comunament se serva demanar per dit mitx ters y mitg lluíisme, trenta per cent, deduhits per los censos y agressos dominicals y lo ters per la senyoria directa.

Emperó, és molt de advertir, que's pren error en arribar als 30 per cent, en mitg ters y mitg lluíisme, perquè cosa és notòria, que lo ters e foriscapi simple, és a rahó de sis sous y vuit per lliura.

Y's confirma ab sentències reals y ab una en particular, donada entre lo capiscol Galí, de la sèu; y Pere Miquel Ça Conamina, ciutadans de Gerona, així que lo mitx ters, és tres sous y quatra per lliura.

Y també és notori que lo lluíisme, segons sa pròpia significatió, és dos sous per lliura, y per consegüent, lo mitg lluíisme, és un sou per lliura, que ajustats venen a fer quatre sous y quatre per lliura, de manera que no ve a trenta per cent, sinó a vint y una lliura, [fol. 11 v.] tretse sous y quatre, per centenar, y no abasta per contradir en aixó, que així se practique en esta ciutat y bisbat, perquè és corruptela, y la usansa o consuetut vera y legitimament escrita, no vol dir trenta per cent, sinó que, erroneament o corruptament, se és interpretada així.

A bé que si la mirasen y judicasen, segons que propriament y correctament ha de estar, trobarien que *secundum jus et medium tertium, id est medietas directi tertio sive simplicis tertii*.

Y estant així ve lo compte a dita rahó de vint y una lliura, tretse sous y quatre, per mitg ters y mit lluíisme.

Y per corroboratió de aço *illud ex* una rahó que lo ters avant, que's deu sous per lliura, que's lo que prenen los que compten a rahó de trenta per cent, no te lloch sinó quant se fa la compra, ans que lo *emphiteota conveniat cum domino*, que és (apar) en lloch de pena, lo qual en sucresions *titulo lucrativo* no te lloch.

Hoc tenet Jacobus (sic) Solsona, sua Lucerna laudimiorum, circa finem ultimi preludei, juxta notulam duodecimam cellulas mihi 21.

Y aço toca dita sentència real, y axí se veu compten mal, perquè no comprenen lo verdader ters, sinó lo penal, y de aqueixa manera ve a fer trenta per cent, emperó és mal erróneo y iniust.

Aço conforme Jacobus (sic) Solsona *in sua Lucerna Laudimiorum, in septima cellulla, ubi allegat nonnullos poeticos hanc computationem sequentes, et dasset erroneam computationem 30 pro centum, ac eam, totis viribus reprobabat ad hoc.*

Item Solsona *in dicto Laudimiorum Lucerna m. 8 Cellula n.º 11, 16.*

[fol. 12.] *Item Jacobus Canserius, in sua prima parte, varia, resolutionem cap. 11 de Emphitetheosi.*

Fadiga en lo bisbat de Gerona no's pot usar sinó per retenir y no per concedir a altri, però en Tarragona, és a saber, en la vila de la Selva, se usa per concedir a altri y en Barcelona.

La Consuetut del bisbat de Gerona sobre la fatiga és de aquest thenor:

Item Consuetudo quot si rusticus vendit aliquid, vel possessionem quot dominus, pro quo tenetur talem possessionem, potest sibi ille retineri, nisi illam velet ad proprium usum detinere.

Aportola escrita Jacobus (sic) Solsona, *in sua Lucerna Laudimiorum in 3 principali questione, post cellulas, pagina mihi 102 n. 18.*

Et Joannes de Sucarrats in Commemoratione Petri Alberti, in capitulo Cautum in versa explicata materna laudemii.

Y si lo senyor és ecclesiàstich, hi ha opinions que no pot usar de fatiga, perquè diuen alguns doctors: *que dominus clericus non potest uti fatica retinendo,*

Boerium Conste Bitarigum, in titulo De Consue. reten. rerum feudalium hoc idem tenet.

Abbas Punor... potuit extra debeat.

Et Bal. in Consi. 250...

Et Andreas Barba in D. C. potuit hos refert.

Jacobus (sic) Solsona, *in sua Lucerna Laudimiorum, in quarta et ultima principali questione, post, scilicet, explicatas Cellulas n. 11 pagina mihi 114.*

[fol. 12 v.] *Et fecit pro Consuetudine Gerunde, numerus 16, hujus questionis quarte, dictus Solsona.*

Pero Jacobus Canserius, *in prima parte varias resolutiones. Cap. 43, 46, 47, tenet contrarium; et n. 49 dicit:*

Cum vendere seu cedere posse in Catalonia licet de jure comuni non possit, prout n. 48.

Y jo ne he vistas en poder de Gaspar Barot, notari, moltes vendes fetes per senyor eclesiàstics o altres.

Ha lo senyor de usar de fadiga, dins trenta dias après que la venda és presentada als senyors.

Vide dictum Solsona, in dicta 4 questione n. 19, 20, pagina mihi 115, vobis refert Constitutionem.

Item ne super laudemia Regis Petri Tercii, C. III, et nonnullos dictoris.

O trenta dias après que'n te noticia per rebuda del cens y ha de pagar al venedor, tot lo que del comprador haurà, sens deduir lo foriscapi.

XX. DESEXIDES DE MAS.

Per Consuetut paguen los homens propis al senyor o senyors de llurs campmas, dret de desexida de Mas, de les terres que venen o alienen contingües, a fexes de pertinènties o gleua del capmas, qui's tenen, no per lo senyor del capmas, sinó per altres senyors directes.

Y dit dret és dos sous, per quiscuna lliura del preu que n'han.

Y ultra de aço, paguen lo terç o foriscapi, al senyor directe de la terra venuda.

Emperó nota que alguns abusen de demanar aquest dret, perquè pretenen que aquell se deu per qualsevols terres, que per espay de trenta anys, hajan estat agregades o unides al capmas, qui's te per ells y hi és home propi, encara que lo home [fol. 13.] propi, les haja adquirides ab sa industria y no li sien stablides ab lo capmas.

Lo que's pitjor, que alguns senyors arriben a ferse capbrevar dit die, terres adquirides per lo home propi *aliter quod per medium emphiteusis capitis mensi*, encara que és ver los antichs, no's troba sien arribats tant avant y *revera non foyent bonam justitiam, etiam si pretendebant sufragari Consuetudine predicta, nam per sententiam arbitralem Regis Ferdinandi, latam inter dominos et pagences de redimencia, contrarium fuit arbitratum et emologatum, per Cap. 13, volumini Costim. libro pragmaticas, pagina mihi 101 ubi caretur:*

Que les terres que lo pagès haurà adquirides per sa industria y no li seran stades stablides ab lo capmas, puga vendre o alienar, sens llicència del senyor, encara que les hagués posseïdes per trenta anys o més, *contra quare non potest pretendi Consuetudinem locum habere num Consuetudo in his non dicitur locum habere sed potius abusus et non Consuetudinem vocari deberi*, majorment que ab lo capitol 17, de la mateixa sentència arbitral, està declarat que lo susdit y lo demés, valega e sia observat, no obstant qualsevols Usatges, Constitucions, Usos, Costums y Privilegis generals y particulars.

XXI. SQUILLADES.

En alguns Capbreus se troba que lo emphiteota fa o fer deu *unam squillatam frumenti* o de altre gra, sens [fol. 13 v.] declarar ni definir, que ni quant sia squitllada, per memòria o advertència del qual no te, que ab los Capbreus que sant Daniel, de Gerona, te de Corsà, se troba que una squillada, és tres migeres del gra que's conté en lo Capbreu, a mesura del lloch ahont és situada la terra que fa la esquitllada.

Item dit monastir te altra Capbreu de una terra a Montirivi, prop Gerona, que lo te mossèn Benet Anglasell, que fonch del Mas Vilaroja, de Vilaroja, que diu: *unam squillatam frumenti idest tres migeras ab mesuram Gerunde*.

XXII. DE CARTAS PRECARIAS O NOVES CONCESSIONS O RENOVATIONS.

Lo emphiteota no pot forçar a son senyor que li fassa carta precària o nova concessió, la qual no's pot anomenar ab propietat precari, sinó carta precària, perquè *precarium est longe diversum*, y lo senyor te obligació y deu fer dita carta precària, que altrament se anomena renovatió, nova concessió o investidura, emperó deu pagar lo emphiteota a son senyor; y son senyor, ha y pot rebre de aquell, per dita concessió o carta precària, nou sous, que's un morabati alfonsí. Y aço per Consuetut de Catalunya ya observada.

Ita afirma Jacobus (sic) Solsona, in sua Lucerna laudimiorum, 11 Sallulla, Vide per totam.

Et Peguera, in sua repetitione Cap. Item ne super laudimio veri evit. Item que per so que sobre lo lluisme n. 93 folio 33.

Nota que en Gerona, alguns dels senyors directes, usen al revés, perquè així com la Consuetut d'esta, y vol que lo senyor emphiteota, [fol. 14.] puga forsar los senyors, de que lo emphiteota qui accepta la carta precària *et ex consequenti*, que li pague nou sous, *quod reprobandum venit ex predictis*.

Sobre lo deurer pagar lo emphiteota al senyor alguna cosa per la carta precària, és de notar que fa y ve a propòsit la retgla que en art de notaria tenim *circa membrum emphiteusis*, que aquella *quod tempore concessionis aliquid pro ea detur domino*, encara que propietat se n'entena del stabliment, no ve mal, a aquest propòsit, perquè aquesta precària és una renovatió *idest nova concessió, et ejus vim et efectum habens*.

De hont podem dir, que resta per constant, que's deu alguna cosa al senyor *ex natura emphiteosis*, així que sols resta *in dubio*, quant és lo que se li ha de pagar *super quo sequutari sumus, dictum Solsona Consuetudine Cathalonie referentem*.

XXIII. SPECIALS OBLIGATIONS DE FEUS, PAGA UN SOU PER LLIURA.

Per specials obligations ab possessió, que vulgarment son nomenades entre mans, missió en la present ciutat y bisbat de Girona, son deguts y se han acostumat, per consuetut inveterada y escrita, a rahó de ral per lliura, ço es, que lo senyor directe reb un real per cada lliura, perquè està la cosa posada entre mans.

Emperó és de entendre, y totes les vegades que se alterca, se enten ab esta distinció, ço es, que si la cosa que's posa entre mans del acreador, és emphiteòtica, te lloch dita regla o consuetut, y si paga y reb per la forma o lluisme al senyor, dos sous per lliura.

[fol. 14 v.] Si emperó és feudal no's deu sinó la vintena part, ço és, un sou per lliura y no més, no obstant que los demés *saltem* los qui no si detenen entendre averse de pagar un real per lliura, sens fer esta distinció y diferència, la qual està fundada ab *Constitutio* del Rey en Pere III, en la Cort de Cervera any 1359. Capítol 3, títol de dret *emphiteòtic*. Capítol 2, fol. mihi 375, emperó.

Et ibi Mieris, in versicly, ibi est quarta pars, perquè in rebus fuit recepta repulsa, supracta Consuetudine que dumtaxat habet locum in Emphiteotalibus.

Videt Solsona in sua Laudimiorum Lucerna, etc. Cellulla nu.º 4.º et eundem in eodem libro, post insertam Consuetudinem Gerunden, immediate n. 5, pagina mihi 16.

Y no's trobarà cosa contraria disputada en feus.

Alodium fiscalinum de feudo honorato, Título 25.

Item alodium fiscalinum vocatur, de cuius alienatione, permutatione vel similibus, non datur dominio nisi forscapium et certi census de ipsa re et de tota mansata, nam in talibus alodiis non habet dominus tascam, nisi censum et forscapia, tertia et laudimia, et sich est de Consuetudine.

XXIV. LLUÏSMES DE SUCCESSIONS DE FEUS, DEU PER CENT

Si lo feu se transporta per títol lucratiu, axí com de donatió, llegat, institució de hereu o successió ab intestat, de substitució o vincle, o per qualsevol altre consemblant títol y aquell en favor del qual se transporta per dit títol, serà avi o àvia, per qualsevol altre de aquí assendent o frare, o qualsevol altre cunyat o [fol. 15] qualsevol altra persona, encara que sia estrangera, llavors se deu al senyor directe o feudal, per aquella renovatió o novella adquisició, la dotsena part del valor de aquell feu, lo qual és dit propietat lluisme en Catalunya.

Però si aquell a qui previndrà per dit títol, serà dels decedents per dita li-

nea, o pare o mare serà, no deu lluïsme o foriscapi algú, encara que en lo títol lucratiu, lo donador se reservàs certa quantitat de diners, o alguna cosa a ell o a altri per ell donadora, y no obstant la Consuetut de aquest bisbat, perquè aquella sols ha tingut lloch *in rebus emphitheotecalibus*.

Si emperò se ven o se trasporta ab títol onerós, és degut lo ters.

Ita Const. 2, titulo de dret emphiteotich incipiens: Per so que sobre lo lluïsme, pagina mihi 375.

Item Jacobus Cancerius, in sua prima parte variarum resolutione, cap. 12, nu. 4.

Et Solsona, in sua Lucerna Laudimiorum, Cellula 7 nu. 7.

Et Guillelmus de Vallesica in versi: si quis suum feudum.

Y si no paga lo senyor, la pot emparar o posar empara real, en virtut de la qual farà lo senyor fruits propis, tant quant durarà, la qual se fa *non vocato possessore cum juris ordine pretor his 10 idem Canserius, dicto Cap. n. 5, 6 et eadem Constitutione*.

Y si ve en mà morta o inhàbil, ha de evacuar dins un any, en mà de hàbil posar, pagat lo ters al senyor *Eadem Constitutione*.

Y si's tindrà per molts senyors se parteix lo lluïsme [fol. 15 v.] d'esta manera, ço és, si son dos senyors, lo hu après altre, dels quals sie requiridòr lo consentiment ha y deu haver lo senyor major, la mitat del lluïsme y l'altre senyor l'altre mitat.

Si emperò son tres o més senyors, lo major senyor ha la tercera part del foriscapi, fetes tres parts, e les restants dos parts, son dividides entre tots los altres senyor, per iguals parts, *textus expressis in dicta Constitutione*.

Si ve en mà morta, ha de alienar aquella mà hàbil dins un any, *pretextu dicta Constitutionis*.

Idem Canserius Cap. 11 de Emphiteusi n. 10; nisi dominus directus velit consentiri et asmortitzationem facere.

Notandum tamen est quod manus mortue seu inhabilis, habent unum dumtaxat remedium, per quod liberabuntur ab evocatione necessaria facienda, scilicet, quod impetrènt a principe privilegium, cum quo eos reddet habiles ei capaces, quod facere potest princeps ex regalia regia, in eam residente, prout notat Anthonius Oliba, in suo Commentario, in Usat. oli. rem nam que de jure fit. Cap. 6 nu. 10, 12, 14, 15, 16 et 17, in quo discit, quod jus logendi evacuarè prescribitur spatio 30 annorum; aut 4.º jus tamen petendi indemnitatem id est asmortitzationem fieri non, et impetrato rescripto hujusmodi erunt manus habiles et capaces, et ex tunc asmortitzatio erit necessaria ex parte domini indemnitatem seu compensatione debite concurrere.

[fol. 16.] XXV. DE AGNITIONS DE BONA FE O REGONEXENSAS DE COMPRAR

Consuetut és del present principat de Cathalunya, que de agnitions de bona fe e o regonexenças de compres fetas per altres, si's fan un any après, no's deu foriscapi per la tal regonexensa o agnitió de bona fe.

Si emperò se fa après del any, és degut foriscapi.

Y esta Consuetut és notòria y a més de aixó *ita tenet* Socarrats, *in Capite Cautum in fine n. 74.*

Et Paguera, in rep. Consti.

Item ne super laudemio vea primo n. 110.

Et Jacobus Cancerius, in prima parte suarum variarum resolutionum, Cap. 11 de Emphiteusis, n. 64.

XXVI. DE SUCCESSIONS DE SPÚRIOS O ILLEGÍTIMS EN COSES EMPHITEOTICALS

Encara que de dret les coses emphiteoticals no pugan passar per títol lucratiu en fills spúrios o illegítimament nats, si no és que fossen llegitimats per a feus y *emphiteosim* per avent auctoritat de fer tal llegítima.

Emperò en la ciutat y bisbat de Gerona, *spurius rem emphiteotecariam capere potest, si ei per patrem relinquatur citra laudimium nech tertium*, perquè tenim la Consuetut del thenor següent:

Item servatur quot si filius spurius habet rem emphiteotecariam ex donatione parentum, vel ex legato, vel alio simili titulo, dominus per quo tenetur tertium vel laudemium non habet.

[fol. 16 v.] En virtut de la qual los spúrios, en aquestes coses tenen dret de legítims en aquesta ciutat y bisbat, y de aquí és que en les donacions fetes per ecclesiàstichs a llurs bortols, nomenen fills.

Ita sent. Solsona, in sua Lucerna Laudimiorum, in prima principali questione, post quantum preludium, n. 9, 10, pagina mihi 14.

XXVII. DE TRANSACTIONS Y CONCORDIES

De transaccions y concòrdies, ab les quals lo vassall o emphiteota *transigendo*, se reté cosa feudal o emphiteotecària que ja possehia, encara que done per dita transacció o concòrdia alguna cosa, o fassa alguna cosa, no's deu lluïrme ni foriscapi algú.

La rahó és perquè no y ha nova traslatió de domini, però si *transignit* o concordant, se transfereix en altre, és degut foriscapi y no's pot fer sens firma del senyor.

Jacobus Canserius, in sua priori parte, variarum resolutionum: Cap. 11 de Emphiteusis, n. 71.

XXVIII. FORISCAPIS DE REVENDES

Que de revendes se dega foriscapi és molt duptós, si lo pacte de revendra a la carta de gràcia, és estada tractada *verbis directis*, en la primera venda, perquè la revenda no és propria venda, ni dona títol, ni's pot dir nou contracte, sinó que és resolució de la venda y fa que la cosa sia aguda per no venuda.

Y plau a Solsona, *in sua Lucerna laudimiorum Cellula 10 [fol. 17.] n. 37*, que no és degut foriscapi per tal revenda, y aconsella ser millor que la resolució o revenda se fassa *per verba resolutive, quam per verba habentia formam contractus emptionis in venditionis, quia isto casu, quando contractus resinditur per verba resolutive stante, que de quolibet contractus solvatur gabella*.

Y per aquest propòsit ne refereix varies opinions y doctrines que son de veurer. Afirma emperò ell y tots, que la venda a carta de gràcia, és degut lo foriscapi, y si lo senyor directe en la firma de la venda diu *facta gratia de restitudo*, cert és que's perjudica molt en lo foriscapi de la revenda, acas lo pretinga.

En Barcelona diu se paga la mitat del foriscapi, en temps de la venda a carta de gràcia, y l'altre meitat, en lo temps de la revenda per Consuetut de aquella pàtria.

En Vich emperò y lloch circumvehins, diu no's paga foriscapi de revendes, sinó que's pague lo ters integro ab la venda a carta de gràcia.

Y la forma que aconsella Solsona, de la revenda, ço es, ferne resolució, la servan en la Costa de la Marina, envers lo Comptat de Cabrera y terme de Mont Palau, hont no usen forma de revenda, sinó que deixada aquella, concebeixen en son lloch una àpocha o confessió de restitució o rebuda de preu y accessoris de la venda primera, y proceheixen a modo de lluytió de censal, evitant tota cessió o tranlatió de domini, y no paguen foriscapi.

Y aquí se veu clara aquella rahó, de que la revenda, sinó que ab esta forma, *[fol. 17 v.]* se segueix lo efecte dalt dit, ço és, que fa ser la cosa haguda pero no venuda per lo venedor, resta tant senyor com abans.

Die 11 octobris 1609, Petrus Benedictus Planas, fecit luytionem de terra sibi vendita, instrumento gracie, penes Petrum Galli, notarium Gerunde, a n'en Pere Ferrer, de Llagostera.

Die 3 februarii 1611, est talis luitio facta per T. Ribes, de Sancto Martino Veteri a n'en Gou, de Juyà, apud dictum Galli, notarium.

A las opinions y doctrinas portadas per dit Solsona, se remet Jacobus Cancarius, *prima parte variarum resolutionum, Cap. 11 de Emphiteusis n. 75*.

Nota emperò que dit Solsona, te opinió que és degut foriscapi de revenda o contracte que's fa a aquell qui ha comprat lo *jus luendi* del venedor a carta gràcia; y en virtut de dit *jus luendi* acquisit de altri, cobra la propietat perquè

diu que *non recuperat per renuntiationem sed per contractum emptionis et in eo fit rei traditio, et est nova alienatio et propterea debetur Laudemium* n. 47.

Però si refiat de la venda del *jus luendi*, que poria estar un poch més estimada a sa utilitat del que se acostuma, en aquest propòsit no cobràs revenda, sinó que fes èpocha, lluytió o difinitió *absque jurium seu domini cessione seu traditione*.

Y que digués per la venda del *jus luendi* firmada ja del senyor, *revocatur in dubium*, que tampoch aquest no duria y lo estar millor poria ser que fes venda de la peça, [fol. 18.] dient que tal lo té a carta de gràcia, per tal preu, ultra lo foriscapi y salaris.

Item qui li ven lo major valor o *jus luendi*, y de aqui seria que aquest qui cobraria, no hauria menester revenda ni títol nou, sinó que quant restituhirà lo preu de la venda a carta de gràcia, cobràs èpocha o lluytió o difinitió, y que se n'entràs en possessió, en virtut de la clàusula *Constituti* de la venda del *jus luendi*, la qual ja tindria firmada.

XXIX. SOBRE FORISCAPIS DE ARRENDAMENTS O VENDES DE FRUYTS O ARBRES.

De arrendaments o vendes fetes de algunes cases, terres o altres propietats emphiteòtiques, que no excedescan nou anys, no és degut lluïsmen en la ciutat ni bisbat de Gerona, perquè quant lo arrendament o vendes se fa *ad modicum tempus, non videtur res esse alienata, neque alienam est perpetua sed temporalis et ea dicitur alienam temporalis, que fuit ad modicum tempus, scilicet, citra decem annos*.

Però és degut lluïsmen o foriscapi de aquella que és feta per deu anys, encara que fos feta ab dos o més actes y a dos o més persones, majorment si son fetes en un mateix instant, encara que nenguna passe de sinch anys.

Vide Solsona, in sua *Lucerna laudimiorum*, in 4 preludio n. 25, 26, 27, 28, qui refert quamplures doctores hanc opinionem sequentes.

[fol. 18 v.] Ver és que diu Socarrats, que te opinió que sols se poden fer en la *diocesis Gerunde*, per vuyt anys y no més, sens foriscapi; y que si passa de vuyt anys, és degut; però la més comuna y rebida, és la susdita, la qual és aprobada per lo dret comú y cessa tota Consuetut *saltem* legitima en contrari.

Y que sia degut lluïsmen de dits arrendaments o vendes temporals *ad non modicum tempus*, ço és, que sian deu anys o més, se ha de entendre de manera, que lo emphiteota o vasall sia transferit lo domini seu en lo comprador o arrendador, perquè si lo vasall o emphiteota sols arrenda o ven los fruits y nuda perceptió, o comoditat dels fruits, se reté *verbis expressis*, lo domini útil que li competeix sobre la cosa emphiteòtica.

Y que al adquisidor, no se li contintuesca ni sia vist constituir, ni adquirir

dret *in re*, *nech que in eum transeat utile dominium preter solam fructum commoditatem et perceptionem*.

Diu Solsona, que lo emphiteota pot *citra foriscapium* arrendar o vendre los fruits de la cosa emphiteotical *nedum ad non modicum, verum etiam ad longum et longissimum tempus*, sens que puga dir ser fet en frau, perquè *non est alienatio set translatio solius commoditatis cum dominio reservato*.

Y aporta expressa y pròpia forma per açò ordenada, *in sua Lucerna, vidi ibi in preludio 4.º, n. 29, 30, 31*.

Nota que per vendre los arbres de les terres no's deu lluísmo.

Vide librum quartum pragmaticarum Cathalonie de servituts [fol. 19.] tit. 2 n. 31, de vendre y tallar arbres sens llicència del senyor directe, *et premissis inerendo recipi instrumentum venditionis lignorum terre ad non modicum tempus citra foriscapium, 14 januarii 1606*.

XXX. DE SUBEMPHITEOTICATIONE

Si jo possehesch en Cathalunya, en part no y haje privilegi, consuetut o altre dret, que'm permeta subemphiteoticar o establir les propietats, que per algun senyor emphiteotecari tinch, puch aquellas subemphiteoticar y stablir a altri y imposar de nou cens, o carregar y rebre entrada, pagant emperò foriscapi o ters als senyors directes, de la estima o valor que serà lo cens y càrrech que de nou y posarà, y de la entrada que n'auré.

Entés emperò, que lo cens y càrrech que de nou imposaré, ha de ser y restar *in nuda perceptione*, així que per tal stabliment o subemphiteotició, no adquiriré senyoria directa, ni foriscapi algú, sinó tant solament forma per conservar mon dret y fadiga, per retenir tant solament, en altra manera no tindrian obligació los senyors directes, que sobre mi serien firmar dites subemphiteotició o stabliment.

Est textus expressus in Constitutione 5 sub titulo de dret emphiteòtich.

Caroli in Curia Barcinone anni 1520 incipiens: Com moltes vegades.

XXXI. MODO DE PAGAR LOS CENSOS

En Gerona usave ans de la redució de les mesures, que los *[fol. 19 v.]* que feyen censos en gra, pagaven les mesures dels censos, so és, si lo gra havia de ésser y era garbellat, una rasa y altre corrent.

Y si havia de ésser garbellat y no u era, pagaven les mesures totes corrents o ab curumulls.

XXXII. AYMINES

Aymina és una càrrega, y encara vuy la vulgata de Rosselló, use lo terme de aymina, per dir lo que nosaltres diem assí en Gerona càrrega.

Y així qui fa una aymina fa una càrrega, de la cosa que los Capbreus o actes vells diuen.

Ayminada diuen en Rosselló, del que así son dos vessanes de terra.

XXXIII. DE MESURES

1. *Barcelona en gra*

Quartera, que és dotse quartans.

Mitja quartera, és sis quartans.

Tres quartans, son quarta part de la quartera.

Un quartà, és una dotsena part de la quartera.

Mitg quart, és una vintyquatrena part de la quartera.

Quartaró, que és quarta part de quartà y quaranta vuitena part de quartera.

De vi emperò son:

2. *Barcelona en vi*

Càrrega, que és trenta dos quarters.

Mitja càrrega, setze quarters.

Barraló, vuyt quarters.

Quarter, és una tretadosena part de càrrega.

[fol. 20.] Mitx quarter, sexanta quaterna part de càrrega.

Quarteró, és quaranta part de quarter y 128.ª part de càrrega.

Mitx quartaró, és vuytena part de quarter y 256.ª part de càrrega.

Mesures de oli de Barcelona:

3. *Barcelona en oli*

Càrrega, és trenta quartans.

Quartà, es trentena part de càrrega.

Mitg quartà, és sexantena part de càrrega.

Quartó, és quarta part de quartà y 120.ª part de càrrega.

Mitg quartó, que és vuytena part de quartà y 240.ª part de càrrega.

Quartà de quartó, que és setsena part de quartà y 480.ª part de càrrega.

Mitx quartà de quartó, que és 32.ª part de quartà y 960.ª part de càrrega.

Mesures de fruytes de Barcelona:

4. *Barcelona mesures de fruytes*

Quartera fruitera y la granera, que ja és dita, son totes unes en lo tou y mesura, exceptat que la fruitera te la boca més ampla, per ço que venc curumullada y la granera rasa.

De la quarta fruitera se fan:

Mitja quarta Mitx quartà

Quartà Quartaró

5. *Mesura de cals de Barcelona*

[fol. 20 v.] Mitja quartera	Mesura de cals, mitja
Quartà	Quartera quadrada te sis cortans
Mitx quartà	

XXXIV. PES DE BALANCES Y ROMANES EN BARCELONA

1. [*Pes de balances*]

Les balances son cavalleres, marcals o tenderes.

Balances cavalleres tenen cayguda.

Balances marcals van de fi a fi, ço és, que pes y mercaderies resten iguals.

Y son les balances marcals per pes d'or y de argent, lo qual se posa per march que és vuyt onces.

Mitg march, quatre onces.

Onça, és setse argensos.

Quart, és quatra argensos.

Quatra quarts, fan onsa.

Mitx quart, és don argensos.

Argens, és setse grans.

Mitx argens, és vuyt grans.

Gra, és setsena part de un argent.

Y son també les balances marcals per pes de medicines, les quals se pesan per lliura, que és nou onses.

Mitja lliura, quatre onses y mitja.

Onsa, és nou dragmes.

Mitja onsa, quatre dragmes y mitja.

[fol. 21.] *Dragma, és seixanta grans.*

Tres escrúpols, son una dragma.

Un escrúpol, és vint grans.

Gra és de forment, no lo major ni lo menor, sinó lo mitjà.

Balances tenderes se pesen per quintar, que és cent y quatre lliures.

Mitx quintar, sinquanta dos lliures.

Roba, és vint y sis lliures.

Mitja roba, tretse lliures.

Lliura la ordinària, és dotse onses.

Lliure de peix fresch, és trenta onses.

Lliura carnicera, és trenta y sis onses.

Mitja lliura ordinària, és sis onses.

Mitja lliura de peix fresch, és quinse onses.

Mitja lliura de carn, és divuit onses.

Onça, és de quatre quarts.

Mitja onça, és dos quarts.

Quart, és la quarta part de una onça.

Mitg quart, és la vuitena part de una onça.

Argens, és setsena part de una onça.

Mitg argens, és trenta dosena part de una onça.

2. *Pes de Romana*

Es lo mateix pes de la balança tendera, y, segons ella, se ha de fer lo pes de la romana.

XXXV. MIDES DE BARCELONA

Mida és per robes y altres coses y de terres.

[fol. 21 v.] 1. *Mides de robes y altres coses*

Cana que te vuit palms, senyalada en palms, mitgs palms y quarts de palm.

2. *Mides de terres*

Destra, que és dotze palms, los quals reduits a palms de Barcelona, son quatre palms y mitg,

Vint y sinch destres en quatre caires, fan mojada o jornal.

Nota que de aquest compte de mides de terres, se segueix que jornal o mojada de terra *saltem* en Barcelona, és vesana y mitja de assí de Gerona.

XXXVI. MESURES DE GERONA

Mesures de Gerona

La mesura de Gerona y límits d'ella, tant en vendre y comprar tota manera de grans, com en pagar los censos, ere ans de la redució de les mesures, feta en lo any 1589, una que's deya *migera*, la qual usava de ordinari en comprar y vendre rasa, y estava dividida en dos quarteres, y la quartera en dos mitjes quarteres, y la mitja quartera en quatre quarteres, així que setse quarterons feyen migera.

Y en lo vi usave una mesura que's deya *bota*, la qual estava dividida en dos mitjes botes, y la mitja bota en dos quarteroles, y la quarterola en dos mitjes quarteroles, y la mitja quarterola en quatre quartons, així que trentados quartons feyen bota.

Y per les avellanes y pinyons, usave la mesura de grans dalt mencionada. Però per les nous y castanyes, usave altra mesura, que també se anome-

nava *migera*, dividida com la del gra, sinó que era major que la dels grans.

Y per la sal tenien una mesura que'n deyen *mesura*, dividida en dos mitjes mesures, y la mitja mesura en sis quarterons, així que dotze quarterons fan mesura.

Y per la cals altra mesura que's deya *quartera* y era rodona, y se mesurava curumullada y en gleba, comprant y venient.

En los pesos de les balances y romanes, usaven conforme los de Barcelona, salvo que la lliura del peix fresch, era de 36 onces com la carnicera.

Y les mides de robes y altres teles, eren *cana*, dividida en vuyt palms, y los palms en quatre quarts.

Les terres emperò se midaven y se miden en *vessanes*, y cada vessana de terra, és trenta canes a tot caire de Gerona.

Y reduides dites mesures a les mesures barceloneses, per los reductors elegits per los senyors deputats de Cathalunya, ab acte fet a 5 de juliol 1589, se ha trobat que son, ço és, la migera rasa de grans de Gerona, és nou quartans y mitg de Barcelona.

Quartera rasa de Gerona

La quartera rasa de grans, és quatre quartans y tres quarterons de Barcelona.

[fol. 22 v.] La mitja quartera rasa de Gerona, és dos quartans, un quarteró y sis dotsens de quarteró, mesura de Barcelona.

Lo quarteró de grans de Gerona ras, és dos quarterons, quatre dotsens y un vintyquatre de quarteró, mesura de Barcelona.

La migera emperò curumullada de grans de Gerona, deu quartans, un quarteró y dos dotsens de quarteró, mesura de Barcelona.

Quartera de Gerona

La quartera curumullada de Gerona de grans, és cinch quartans y sis dotsens de quarteró, mesura de Barcelona.

La mitja quartera de Gerona curumullada, és dos quartans y mitg, tres dotsens y un vint y quatrè de quarteró, mesura de Barcelona.

Lo quarteró curumullat, és dos quarterons, sis dotsens y un vintyquatre y un quartà vuyté y un noranta sisé de quarteró, mesura de Barcelona.

La bota de vi de Gerona, és quinze quarters de Barcelona.

La quarterola és tres quarters y tres quarterons de Barcelona.

Lo quartó de vi de Gerona, és quarteró y mitg y un quart y un octau de quarteró, mesura de Barcelona.

La bota emperó de oli de Gerona, és dotze quartans y un quartó y mitg de Barcelona.

La maitadella de oli de Gerona, és dos quartans de quartó y un setsé de quartó, mesura de Barcelona.

[fol. 23.] *La mesura de nous y castanyes de Gerona*, curumullada, és una quartera fruitera de Barcelona, també curumullada.

Lo quarteró de fruita de Gerona, és tres quarterons de Barcelona.

La migera de avellanes y pinyons, és la mateixa que la dels grans, sinó que aquesta se venia curumullada y és avuy nou quartans barcelonesos curumullats.

La mesura de sal de Gerona, és tres quartans barcelonesos.

Lo quarteró de sal, és un quartà de quartà, mesura de Barcelona.

Lo pes de romana, ço és, lo quintar de Gerona, és tres robes, vint y dos lliures de Barcelona.

La roba de Gerona, és vint y sinch lliures de Barcelona.

La lliura de romana, és onse onces, dos quarts y un trentanové de quart de Barcelona.

La cana de Gerona, és vuyt palms y mitg quartà y un dotsé de quart de Barcelona.

Lo palm de cana de Gerona, és quatre quarts, set noranta sisens de palm, mida de Barcelona.

La vesana de Gerona, és setze destres y nou palms de destres de Barcelona.

La mesura emperò de ensacar y mesurar de avellanes, que los comarcans de Gerona y de la vegueria, streta y ample de aquella, tenien y usaven era, ço és:

Sach o càrrega.

Dos mitgs sachs o mitja càrrega.

[fol. 23 v.] *Lo mitg sach o mitja càrrega*, és tres migeres rases, així que sis migeres rases avellaneres, feyen càrrega o sach.

Be és veritat, que quant ensacaven la darrera migera, que mesuraven en cada casa hont anaven a ensacar, la feyen curumullada, y en ser fet lo curumull, los ensacadors se la aturaven y retenien per si dit curumull de la darrera migera y se la enportaven per a mostrar y altre tant per consuetut.

Y la migera, era una mesura rodona y estreta de boca y llarga, o molt alta.

Y fonch trobat que la càrrega o sach de avellanes, és tres quarteres curumullades y deu quartans també curumullats, a mesura fruitera de Barcelona.

Lo mitg sach o mitja càrrega, és una quartera y onse quartans també curumullats, a dita mesura fruytera de Barcelona corrent.

La migera rasa avellanera, és set quartans y mitg quarteró curumullat, a mesura de Barcelona fruitera.

Lo curumull que los dits ensacadors se aturen, de la darrera migera de

avellanes que ensacan a cada casa, és un quarteró curumullat a dita mesura fruitera de Barcelona y una ambosta.

XXXVII. QUARTERA DE SANT DANIEL

La mesura que lo monastir de Sant Daniel, fora y prop los murs de Gero-na, te en aquell per a rebre censos que'n diuen *la quartera del monastir*, per a rebre alguns censos, e o aquells dels quals ab los Capbreus se diu, que paga-ven a mesura del monastir, ço és, rasa, quatre quartans y dos quarteres y tres dotsens y un vintyquatrè de corrent mesura de Barcelona.

Emperò [fol. 24] curumullada y corrent, de cinch quartans, dos dotsens de quarteró y un vintyquatrè de quarteró, mesura de Barcelona.

XXXVIII. DE LA OBRA DE RIDALLOTS

La mesura de la obra de la isglésia de Ridallots de la Selva, ab que los obrers acostumaven rebre certs drets de la dita isglésia, y la rebia sempre curu-mullada, és tres quartarons y tres dotsens de quarteró mesura de Barcelona; los quals dotsens, son la quarta part de un quarteró de Barcelona.

XXXIX. MENJARS DE SANTA LLOGAYA

La mesura dels menjars del rector de santa Llogaya d'Esterri, que's paga-ven sempre curumullades, quatre quartans, tres quarterons, sinch dotsens y un vintyquatrè, son mitg quarteró de Barcelona, manco la vint y quaterna part de dit quarteró.

XL. OBRA Y MENJARS DE SANT MARTI VELL

La mesura de la obra de Sant Martí Vell curumullada, és un quartà y mitg mesura de Barcelona; y sinch scudelles y mitja rasas comunes ab orella, set del quarteró rasa. Emperò és un quartà y mitg y tres escudelles rases escases, de dites escudelles comunes ab orella.

La mesura dels menjars de Sant Martí Vell curumullada, és dos quartans y mitg de Barcelona y una escudella comuna de orella rasa. Emperò és dos quar-tans y mitg de Barcelona, manco una escudella y mitja de ditas, que set rases fan un quarteró de Barcelona.

XLI. MENJARS DE SANT JORDI

La mesura dels menjars de Sant Jordi Desvalls, tocants al rector, és un quartà y mitg quarteró mesura de Barcelona. Emperò curumullada o corrent, és un quartà y mitg y vuit [fol. 24 v.] dotsens de quarteró, ço és, de tres parts, les dos de un quarteró, mesura de Barcelona.

XLII. MESURES DE VILOBÍ

La migera rasa de grans de Vilobí, és nou quartans, tres quarterons y quatre dotsens de quarteró mesura de Barcelona.

La quartera, que és la mitat manco que la migera, son quatre quartans, tres quarterons y vuyt dotsens de quarteró, mesura de Barcelona.

La mitja quartera, és dos quartans, un quarteró y deu dotsens de quarteró, mesura de Barcelona.

Lo quarteró, que és la setsena part de mitgera, és dos quarterons y sinch dotsens de quarteró y un vintyquatre de quarteró, mesura de Barcelona.

La migera curumullada de Vilobí, és deu quartans, un quarteró, deu dotsens de quarteró, mesura de Barcelona.

La quartera curumullada, és sinch quartans, onse dotsens de quarteró mesura de Barcelona.

La mitja quartera, és dos quartans, dos quarterons, sinch dotsens y un vintyquatre de quarteró, mesura de Barcelona.

Lo quarteró de dita parrochia, és dos quartans, set dotsens, un quartà, vuyté y un norantisè de quarteró, mesura de Barcelona.

La bota de vi de Vilobí, és setse quarteres y dos quarterons.

Y lo mallal, que's quarta part de bota, és quatre quarters y mitg quarteró, mesura de Barcelona.

XLIII. RIUDARENES Y SILS

La mesura de Riudarenes y Sils rasa, que era hi's deya quartera, és dotze quartans mesura de Barcelona.

Lo vuytà, que era vuytena part de quartera, és un quartà y mitg y dos dotsens de quarteró y un quaranta vuité de quarteró, mesura de Barcelona.

Y lo mesuró ras, que's vintyquatre part de quartera, és dos quarterons y un vintyquatre y un quarante vuyté de quartó, mesura de Barcelona.

La quartera curumullada de Riudarenes, és tretse quartans y quatre dotsens de quarteró de Barcelona.

Y lo vuytà curumullat, és un quartà y dos quarterons, sis dotsens de quarteró y un vintyquatre de quarteró, mesura de Barcelona.

Lo mesuró curumullat, és dos quarterons, dos dotsens de quarteró y un tantadosé de quarteró, mesura de Barcelona.

La càrrega de vi de Riudarenes, és trenta quatre quartes y un quarteró, mesura de Barcelona.

La mitja bota, que's la quarta part de càrrega, és vuyt quarters y mitg y un quart de quarteró.

Lo quarter que és setsetena part de càrrega, és dos quarters, mitg quarteró y un sexantaquatre de quarteró, mesura de Barcelona.

XLIV. BARONIA DE BRUNYOLA

La migera de Brunyola, Sant Dalmay y las Espasas, rasa, és deu quartans y sis dotsens de quarteró y la quartera [fol. 25 v.] rasa, és sinch quartans, tres dotsens y un vintiquatre, mesura de Barcelona.

Y la mitja quartera, és dos quarterons y mitg y un dotsé y un vintiquatre y un quaranta vuité de quarteró, mesura de Barcelona.

Y lo quarteró ras, és mitg quartà y sis dotsens y un quaranta vuyté y un norantisé y un cent noranta dosé de quarteró, mesura de Barcelona.

La migera curumullada de ditas parròchias, és onse quartans y dos dotsens de quarteró.

Y la quartera, és sinch quartans y mitg y un dotsé de quarteró.

Y la mitja quartera, és dos quartans, tres quartarons y un vintiquatre de quarteró, mesura de Barcelona.

Y lo quarteró és dos quartarons y nou dotsens y un norantisé de quarteró, mesura de Barcelona.

XLV. MONELLS

La migera rasa de Monells, és sis quartans y vuyt dotsens de quarteró.

Y la quartera rasa, son tres quartans y quatre dotsens de quarteró, mesura de Barcelona.

Y lo quarteró ras, és un quarteró y un trenta sisé de quarteró, mesura de Barcelona.

Y la migera curumullada de Monells, és sis quartans, un quarteró y sis dotsens de quarteró.

Y la quartera curumullada, és tres quartans y nou dotsens de quarteró, mesura de Barcelona.

XLVI. RUPiÀ

La migera rasa de Rupià, és sis quartans, dos quartarons, quatre dotsens de quarteró y un vint y quatrè de quarteró, mesura de Barcelona.

La quartera rasa de Rupià, és tres quartans, un quarteró dos [fol. 26.] dotsens de quarteró y un quaranta vuyté mesura de Barcelona.

Lo quarteró ras de Rupià, és un quarteró, dos dotsens de quarteró y un quaranta vuyté y un noranta sisé y un noucents sexanté de quarteró, mesura de Barcelona.

La migera curumullada de Rupià, és set quartans, quatre dotsens de quarteró, mesura de Barcelona.

La quartera curumullada, és tres quartans, dos quarterons y dos dotsens de quarteró, mesura de Barcelona.

Lo quarteró curumullat, és un quarteró, tres dotsens de quarteró, un quaranta vuyté de quarteró y un noranta sisé, un cent noranta dosé y un setcens y quatrè de quarteró, mesura de Barcelona.

La bota de vi de Ruplà, es quatorse quarters y una quartera, un octau de quarter y un setsé de quarter, mesura de Barcelona.

La mitja bota de vi, és set quarteres, un octau de quarteró, un setsé de quarter y un trentadosé de quarter, mesura de Barcelona.

1. *Quartera de vi.*

La mitja quartera de vi de Ruplà, és un quarter, un octau de quarter, un setsé, y un sexanta quatrè de quarter, mesura de Barcelona.

Nota que la mitja bota de vi de Ruplà que usave abans de la redució de les mesures, se dividia en sis mitjes quarteres, de manera que dotse mitjes quarteres, feyen bota [fol. 26 v.] de Ruplà.

Consta aço ab lo acte de reducció de mesures de Ruplà, feta a 2 de setembre 1589.

2. *Migera de Anyells.*

La migera de Anyells, és una mesura que tenen o tenien de pedra en la vila de Ruplà, que molta gent ne fa y pague censos y altres drets de grans, la qual se dividia en dos quarteres.

Y la migera de Anyells rasa, és quatre quartans y tres quarterons y sis dotsens de quarteró, mesura de Barcelona.

Y la quartera rasa de dita mesura de Anyells, és dos quartans, un quarteró y un vintyquatrè de quarteró, mesura de Barcelona.

La migera emperó curumullada de Anyells, és cinch quartans y un quarteró, mesura de Barcelona.

Y la quartera curumullada de Anyells, és dos quartans y dos quarterons y sis dotsens de quarteró, mesura de Barcelona.

XLVII. MIGERA DEL PASTRINY DE BANYOLES

Ab la reducció de les mesures de la parròquia de Viladasens, feta a 27 de setembre 1689, se reduí la migera del Pastriny de Banyoles, perquè alguns del veïnat de la Mora, de dita parròquia de Viladasens, ne pagaven alguns censos, i ab alguns actes se diu: *ad mensuram censualem consuetam in dicto vicinato de Sa Mora, que mensura se concordat cum mensura operis de lampadiis*.

Y fench trobat que dita migera de Pastriny rasa, és quatre quartans, nou dotsens y un vintyquatrè de quarteró, mesura de Barcelona.

Y curamullada, és quatre quartans y un quarteró, sinch dotsens y un vinty quatrè de quarteró, mesura de Barcelona.

[fol. 27.] *Mesura anomenada blat.*

Y per pagar los drets de la obra de la iglésia de Viladasens, tenien una mesura que'n deyen blat, la qual rasa, és quatre quartans y un quateró, mesura de Barcelona.

Y curumullada, és quatre quartans y tres quarterons de Barcelona.

XLVIII. CORÇA

La migera rasa de Corça, és sis quartans y un quarteró y vuyt dotsens de quarteró.

Y lo quarteró ras de Corça, és un quarteró, un vintyquatrè de quarteró y un quaranta vuyté y un cent quaranta quatrè de quarteró, mesura de Barcelona.

La migera emperò curumullada de dit lloch de Corça, es sis quartans, dos quarterons, sis dotsens de quarteró y un vintyquatrè de quarteró, mesura de Barcelona.

Y la quartera curumullada, és tres quartans, un quarteró, tres dotsens de quarteró y un quaranta vuyté de quarteró, mesura de Barcelona.

Y lo quarteró és un dotsé de quarteró, un quarantavuyté y un sinchcents setanta sisé de quarteró, mesura de Barcelona.

La mesura de oli de Corça, ço es, la bota, és dotse quartans, tres quartons y un octau de quartó y un setsé de quartó, mesura de Barcelona.

Y lo quartó de oli de Corça, és tres quartons, tres quartas de quartó, un octau de quartó, un setsé de quartó, un trenta [vol. 27 v.] dosé de quartó, mesura de Barcelona.

Y la quarta del oli de dit lloc, és tres quartas de quartó, un octau de quartó, un setsé de quartó, un trentadosé de quartó y un sexanta quatrè de quartó, mesura de Barcelona.

XLIX. LA BISBAL

La migera dels grans de La Bisbal rasa, és sis quartans, dos quarterons y nou dotsens de quarteró mesura de Barcelona.

Y la quartera rasa, és tres quartans y un quarteró y un quatredotsens de quarteró y un vintyquatrè de quarteró, mesura de Barcelona.

Y lo quarteró ras de La Bisbal, és un quarteró, un dotse de quarteró, un quarantavuyté de quarteró y un noranta sisé de quarteró, mesura de Barcelona.

Emperò la migera curumullada de dita vila de La Bisbal, és sis quartans, tres quarterons y deu dotsens de quarteró y un quarantavuyté de quarteró, mesura de Barcelona.

La quartera curumullada, és tres quartans, un quarteró, onse dotsens de quarteró y un noranta sisé de quarteró, mesura de Barcelona.

Y lo quarteró curumullat, és un quarteró, un dotsé de quarteró y un vinty-quatre de quarteró, un quarantavuyté de quarteró y un noranta sisé y un tres cents vuytanta quatre y un sinch cents setanta sisé de quarteró, mesura de Barcelona. [fol. 28.]

La bota de vi de La Bisbal, és quinse quarters y un octau de quarter, que's mitg quarteró y un setsé de quarter, mesura de Barcelona.

Lo quarter del vi de La Bisbal, és un quarter y un quarteró, y un sexanta quatre de quarter, mesura de Barcelona.

Mitja quartera de vi.

Nota que la bota de vi de La Bisbal, ere ans de la redució de les mesures, es dividia en dotse mitges quarteres, de manera, que dotse mitjes quarteres feyen bota de La Bisbal.

Y la bota de l'oli de La Bisbal, és tres quarters.

Y lo quartó de dita vila, és un quartó, mesura de Barcelona.

La quarta del oli de dita vila, és un quartó, mesura de Barcelona.

L. CRUYLLES

La migera de Cruylles, de grans rasa, és sis quartans y mitg y vuyt dotsens de quarteró, mesura de Barcelona.

La quartera rasa de Cruylles, és tres quartans, un quarteró y quatre dotsens de quarteró, mesura de Barcelona.

Lo quarteró ras, és un quarteró y un dotsé de quarteró y un trentasisé de quarteró, mesura de Barcelona.

La migera emperó curumullada, és tres quartans, mesura de Barcelona.

La quartera curumullada, és tres quartans y dos quarterons, mesura de Barcelona.

Lo quarteró curumullat, és un quarteró y dos dotsens de quarteró, mesura de Barcelona.

LI. TORROELLA DE MONTGRÍ

La migera dels grans rasa de Torroella de Montgrí [fol. 28 v.] és cinch quartans, tres quarterons y tres dotsens de quarteró, mesura de Barcelona.

La quartera rasa és dos quartans, tres quarterons, set dotsens de quarteró y un vintyquatre de quarteró, mesura de Barcelona.

Lo quarteró ras, és onse dotsens de quarteró, un vintyquatre de quarteró y un norantisé de quarteró, mesura de Barcelona.

La migera emperó curumullada, és sis quartans, sinch dotsens de quarteró y un vintyquatre de quarteró, mesura de Barcelona.

La quartera curumullada, és tres quartans, dos dotsens de quarteró, un vintyquatre de quarteró y un quaranta vuyté de quarteró, mesura de Barcelona.

Lo quarteró curumullat, és un quarteró, un norantisé de quarteró un cent noranta dosé y un tres cents vuytanta quatrè de quarteró de Barcelona.

La bota de vi Torroella de Mongri, és catorse quarters, dos quarterons y un octau de quarter, mesura de Barcelona.

La mitja bota, és set quarters, un quarteró y un setsé de quarter, mesura de Barcelona.

La quarterola, és tres quarters y dos quarterons, mitg quarteró y un tren-dosé, mesura de Barcelona.

La bota del oli, és catorse quartans mesura de Barcelona.

La mitja bota és set quartans, mesura de Barcelona.

Lo mallal o quarterola, és tres quartans y mitg, mesura de Barcelona.

LII. VERGES

La migera de grans rasa de Verges, és sis quartans, nou dotsens de quarteró y un vintyquatre de quarteró, mesura de Barcelona.

[fol. 29.] La quartera rasa de Verges, és tres quartans, quatre dotsens de quarteró, un vintyquatre de quarteró y un quarantavuyté de quarteró, mesura de Barcelona.

Lo quarteró ras, és un quarteró, un quarantavuyté de quarteró y un norantisé de quarteró, mesura de Barcelona.

La migera de grans curumullada de Verges, és sis quartans, un quarteró, sis dotsens de quarteró y un vintyquatre de quarteró, mesura de Barcelona.

Y la quartera curumullada, és tres quartans, nou dotsens de quarteró y un quarantavuyté de quarteró, mesura de Barcelona.

Y lo quarteró curumullat, és un quarteró, un vintyquatre de quarteró, un quarantavuyté de quarteró y un sinch cents setanta sisé de quarteró, mesura de Barcelona.

Mesura censal de Verges

Ultra dita mesura de grans, ni havia una altra que's deya mesura censal, ab que alguns pagaven censos, la qual era divuyt cops de l'altre mesura susdita.

La qual mesura censal rasa, és quatre quartans, dos quartarons, set dotsens de quarteró y un norantisé de quarteró, mesura de Barcelona.

Y curumullada, és quatre quartans, tres quarterons, un dotsé de quarteró,

un vintyquatrè de quarteró, un quarantavuyté de quarteró y un norantasisé de quarteró, mesura de Barcelona.

La bota de vi de Verges, és quinze quarters y mitg quarteró de Barcelona.

La mitja bota, és set quarters y mitg quarter y un setsé de quarter, mesura de Barcelona.

[fol. 29 v.] La quarterola de vi, és tres quarters y mitg quarter y un quarteró y un trentadosé de quarteró, mesura de Barcelona.

Lo quartó, és un quartó, un setsé de quarter, un trentadosé de quarteró, mesura de Barcelona.

La mitja bota de oli, és sis quartans y mitg quartó, y un octau de quartó, mesura de Barcelona.

La quarterola de oli, és tres quartans, un quartó y un setsé de quartó, mesura de Barcelona.

La quarta de oli de Verges, és un quartó y un setsé de quartó, mesura de Barcelona.

LIII. ULLÀ

Mesura vendoble de Ullà de grans rasa, és sis quartans, dos quarterons, dos dotsens de quarteró, un vintyquatrè de quarteró, y un quarantavuyté de quarteró, mesura de Barcelona.

La quartera rasa vendoble és tres quartans, un quarteró, un dotsé de quarteró y un quarantavuyté y un norantasisé de quarteró, mesura de Barcelona.

Lo quarteró de Ullà ras vendoble, és un quarteró, un dotsé de quarteró, un cent noranta dosé y un trescents vuytantaquatrè de quarteró y un setcents sextantavuyté de quarteró, mesura de Barcelona.

La migera vendoble curumullada, és sis quartans, tres quarterons, quatre dotsens de quarteró y un vintyquatrè de quarteró, mesura de Barcelona.

La quartera de dit lloch vendoble curumullada, és tres [fol. 30.] quartans, un quarteró, vuyt dotsens de quarteró y un quarantavuyté de quarteró, mesura de Barcelona.

Lo quartaró vendoble curumullat, és un quarteró, un dosé de quarteró, un vintyquatrè de quarteró, un norantasisé de quarteró y un cent noranta dosé de quarteró, mesura de Barcelona.

Ultra de dita mesura vendoble, hi havia altra mesura que's deya *migera manedal*, ab que alguns pagaven censos, y era una quartera o dotse quarterons de la mesura vendoble de Ullà.

Y altres pagaven censos de ordi.

Y los Capbreus diuen que ha de pagar una migera de ordi, a mesura de civada.

Y aquesta migera acostumaven de pagar, ab quinse quarterons de la mesura vendoble.

E dita migera manedal, és tres quartans, un quarteró, un dotsé de quarteró, un quarantavuyté de quarteró, un norantisé de quarteró, mesura de Barcelona.

Y curumullada, és tres quartans, un quarteró, vuyt dotsens de quarteró y un quarantavuyté de quarteró, mesura de Barcelona.

E la migera anomenada de civada, ab la qual se pagaven censos de ordi, era quinse quarterons de la vendoble de Ullà

Y rasa, és quatre quartans, quatre dotsens de quarteró, un norantisé de quarteró, un cent noranta dosé de quarteró, y un trescents quarantavuyté de quarteró, mesura de Barcelona.

Emperó curumullada, és quatre quartans, un quarteró, un [fol. 30 v.] dotsé de quarteró, un quarantavuyté de quarteró, y un cent noranta dosé de quarteró, mesura de Barcelona.

La bota del vi de Ullà, és quatorse quarters, un octau de quarteró, que's mitg quarteró, mesura de Barcelona.

La mitja bota de vi, és set quarters y un setsé de quarter de Barcelona.

La quarterola, és tres quarters y mitg quarter y un trentadosé de quarter, mesura de Barcelona.

La bota de oli de Ullà, es tretse quartans, dos quarterons y mitg quarteró, mesura de Barcelona.

La mitja bota de oli, és sis quartans, tres quarterons, un quartà de quartó, mesura de Barcelona.

La quarterola del oli, és tres quartans, un quartó y mitg quartó y un octau de quartó, mesura de Barcelona.

La quartera de dita parròquia, és un quartó y un trentadosé de quartó y un sexantaquatre de quartó, y un vuytcents trentadosé de quartó, mesura de Barcelona.

LIV. ULLESTRET

La migera rasa dels grans de Ullestret, és sis quartans, un quarteró y tres dotsens de quarteró, mesura de Barcelona.

La quartera rasa, és tres quartans, set dotsens y un vintyquatre de quarteró, mesura de Barcelona.

Lo quarteró ras, és quarteró y un vintyquatre y un noranta sisé de quarteró, mesura de Barcelona.

La migera curumullada de grans de Ullestret, és sis quartans, [fol. 31.] dos quarterons, quatre dotsens de quarteró y un vintyquatre de quarteró, mesura de Barcelona.

La quartera curumullada, és tres quartans, un quarteró, dos dotsens de quarteró y un quarantavuyt de quarteró, mesura de Barcelona.

Lo quarteró curumullat, és un quarteró, un dotsé de quarteró, un norantisé de quarteró y un cent norantadosé de quarteró, mesura de Barcelona.

La bota del vi de Ullestret, és quinse quarters, un quarteró y mitg quarteró qu'és octau de quarter, mesura de Barcelona.

La quarta o mallal, és tres quarters, tres quarterons, un setsé y un trentadosé de quarteró, mesura de Barcelona.

Y la mesura, és un quarter y un quarteró y un trentadosé de quarteró, mesura de Barcelona.

La bota del oli de dita parròchia de Ullestret, és tretse quartans de Barcelona.

Y lo mallal, és tres quartans y un quartó, mesura de Barcelona.

Y la quarta, és un quartó de oli, mesura de Barcelona.

LV. BÁSCARA Y VILOPRIU

La migera rasa de Bâscara, és sis quartans, tres quarterons y quatre dotsens de quarteró, mesura de Barcelona.

La quartera rasa, és tres quartans, un quarteró y vuyt dotsens de quarteró, mesura de Barcelona.

Lo quarteró ras, és un quarteró, vuyt dotsens de quarteró, y un doscents vintyquatre de quarteró, mesura de Barcelona.

[fol. 31 v.] La bota del vi, és catorse quarters, dos quarterons y mitg, que's un octau de quarter, mesura de Barcelona.

La mitja bota, és set quarters, un quarteró y un setsé de quarter de Barcelona.

Lo mallal del vi, és tres quarters, un quarteró, un octau de quarteró y un trentadosé de quarter, mesura de Barcelona.

La bota del oli de Bâscara, és tres quartans y tres quartas de quartó, mesura de Barcelona.

La mitja bota del oli, és sis quartans, dos quartoins, una quarta de quartó y un octau de quartó, mesura de Barcelona.

Lo mallal, és tres quartans de quartó, un octau de quartó, y un setsé de quartó, mesura de Barcelona.

Lo mateix en la parròquia de Vilopriu.

LVI. EMPÚRIES Y SA BATLLIA

La migera de Empúries y sa batllia rasa, és cinch quartans y set dotsens de quarteró, mesura de Barcelona.

Y la quartera rasa, és dos quartans y mitg y tres dotsens y un vintyquatrè de quarteró, mesura de Barcelona.

Lo quarteró ras, és un quarteró y un quarantavuytè y un centydosé de quarteró, mesura de Barcelona.

La migera curumullada de dita vila, és sis quartans, un quarteró, sis dotsens de quarteró, mesura de Barcelona.

La quartera, és tres quartans y nou dotsens de quarteró de Barcelona.

LVII. VILADAMAT, PELECAL, VENTALLÓ, SALDET Y ARMENTERA

Lo quarteró curumullat, és un quarteró, tres dotsens y [fol. 32.] un quarantavuytè de quarteró, mesura de Barcelona.

Usaven la mateixa mesura en tot, que la vila de Castelló de Empúries.

LVIII. COLOMERS

La migera vendoble de Colomers rasa, és sis quartans, tres quarterons y dos dotsens de quarteró, mesura de Barcelona.

La quartera rasa, és tres quartans, un quarteró y set dotsens de quarteró, mesura de Barcelona.

La migera curumullada, és set quartans.

Y la quartera curumullada, és tres quartans y dos quarterons, mesura de Barcelona.

Quartera censal de Colomers

Y per pagar alguns censos a la abadia de Amer, usaven una mesura anomenada *la quartera rodona del abat de Amer*, que estava recondida en la abadia, que és en Colomers.

Y aquesta mesura o quartera rasa, és tres quartans, un quarteró y tres dotsens de quarteró mesura de Barcelona.

Y curumullada, és quatre quartans y vuyt dotsens de quarteró mesura de Barcelona.

LIX. SANT FELIU DE GUYXOLS Y LA VALL DE ARO Y SA BATLLIA

La migera rasa de Sant Feliu de Guyxols, és deu quartans, un quarteró, set dotsens y un vintyquatrè de quarteró, mesura de Barcelona.

La quartera rasa, és sinch quartans, nou dotsens, un vintyquatrè y un quarantavuytè de quarteró, mesura de Barcelona.

[fol. 32 v.] Y lo partidor que era dotsena part de la migera, és tres quartans, sinch dotsens, un vintyquatrè y un norantisé de quarteró, mesura de Barcelona.

La migera curumullada, és onse quartans, quatre dotsens y un vintyquatre de quarteró, mesura de Barcelona.

Y la quartera curumullada, és sinch quartans, dos quarterons, dos dotsens y un quarantavuyté de Barcelona.

Lo partidor curumullat, és tres quartans, vuyt dotsens y un quarantavuyté y un norantisé de quarteró, mesura de Barcelona.

La mesura de la sal rasa, és tres quartans de mesura de sal barcelonesa.

La bota del vi, és tres quarters y mitg y un quartó de quarter, mesura de Barcelona.

Lo quart del vi és tres quarters y un quarteró y mitg quarteró y un setse de quarteró, mesura de Barcelona.

Mesura de la Obra del Castell de la Vall de Aro

En la iglésia de santa Christina de la Vall de Aro, tenien una mesura quadrada, ab la qual alguns pagaven censos a la iglésia.

Y curumullada, és set quartans, mesura de Barcelona.

Y rasa, és sinch quarterons y set dotsens de quarteró.

Item, en dita Vall de Aro y havia una mesura que's deia *migera del Castell*, ab la qual se pagaven los censos que la pabordria de Aro, de la sèu de Gerona, reb en dita Vall [fol. 33.] de Aro, parròchia de Fanals, y antigament se anomenava *mesura de la Pera*.

Y quant pagaven los censos garbellats, la pagaven rasa.

Y quan no eren garbellats, la pagaven una rasa y altre corrent.

Y aquesta fentla rasa, és sinch quartans, tres quarterons y sinch dotsens y un norantisé de quarteró, mesura de Barcelona.

Y fentla curumullada, és mitja quartera y un quartà y un quarteró y onse dotsens de quarteró, mesura de Barcelona.

LX. LLAGOSTERA

La migera rasa de Llagostera, és nou quartans, tres quarterons, onse dotsens de quarteró y un vintyquatre de quarteró, mesura de Barcelona.

La quartera rasa, és quatre quartans, tres quarterons, onse dotsens de quarteró y un vintyquatre y un quarantavuyté de quarteró, mesura de Barcelona.

La punyera o mitja quartera rasa, és dos quartans, un quarteró, onse dotsens de quarteró, un vintyquatre, un quaranta vuyté y un norantisé de quarteró, mesura de Barcelona.

La migera curumullada, és deu quartans, tres quarterons y vuyt dotsens de quarteró, mesura de Barcelona.

La quartera curumullada, és sinch quartans, un quarteró y deu dotsens de quarteró, mesura de Barcelona.

La mitja quartera curumullada, és dos quartans, dos quarterons y onse dotsens de quarteró, mesura de Barcelona.

[*fol. 33 v.*] LXI. CALDES, FRANCIACH Y SANTA SACLINA

La migera rasa de Caldes, Franciach y santa Saclina, és nou quartans y mitg, mesura de Barcelona.

La quartera rasa, és quatre quartans y tres quarterons de Barcelona.

La mitja quartera, és dos quartans, un quarteró y sis dotsens de quarteró de Barcelona.

Lo quarteró ras, és dos quartans, quatre dotsens y un vintiquatrè de quarteró, mesura de Barcelona.

La migera curumullada, és deu quartans, dos quarterons y un dotsé de quarteró, mesura de Barcelona.

La quartera curumullada, es sinch quartans, un quarteró y un vintiquatrè de quarteró, mesura de Barcelona.

La mitja quartera, és dos quartans, dos quarterons, set dotsens y un vintiquatrè de quarteró, mesura de Barcelona.

Lo quarteró curumullat, és dos quarterons, set dotsens, un vintiquatrè y un cent norantadosé de Barcelona.

La bota de vi, és setse quarters y tres quarterons, mesura de Barcelona.

La quarterola, és quatre quarters y mitg quarteró y un setsé de quarter, mesura de Barcelona.

LXII. HOSTALRICH Y TORDERA

La mesura de Hostalrich de grans, se deya quartera, dividida en vuyt vuytans.

Y rasa és dotse quartans y un quarteró, mesura de Barcelona.

Y lo vuytà ras, és un quartà, dos quarterons, un dotsé de quarteró y un vintiquatrè de quarteró, mesura de Barcelona.

Emperò curumullada [*fol. 34.*] és dos quartans, tres quarterons y deu dotsens de quarteró, mesura de Barcelona.

Y lo vuytà curumullat, és un quartà, dos quarterons, sinch dotsens de quarteró, un vintiquatrè y un quarantavuyté de quarteró, mesura de Barcelona.

LXIII. ANGLÈS

La mesura de tots grans, castanyes y altres fruites, era migera, dividida en tres vuytans; y lo vuytà en quatre quarterons, així que dotse quarterons son migera.

Y la migera rasa, és nou quartans de Barcelona.

Y lo quarteró ras, és tres quarterons de Barcelona.

La migera curumullada, és nou quartans y mitg y quatre dotsens de quarteró, mesura de Barcelona.

Lo vuytà curumullat, és tres quartans, nou dotsens y un trentasís de quarteró de Barcelona.

Y lo quarteró curumullat, és tres quarterons, dos dotsens, un quarantavuyté y un cent quaranta quatrè de Barcelona.

La bota del vi, és quinze quartans y tres quarterons y un octau y un setsé de quarter de Barcelona.

La quarterola, son tres quarters, tres quarterons, un octau, un setsé, un trentadosé y un sexantaquatrè de quarteró, mesura de Barcelona.

La mesura, és un quarter, un quarteró, un setsé y un sexantaquatrè de quarteró, mesura de Barcelona.

LXIV. LA VALL DE AMER

La mesura de grans y castanyes de la vila y Vall de Amer, se deya migera, dividida en tres vuytans, y [fol. 34 v.] cada vuytà, en quatre quarterons, axí que dotse quarterons feyen migera.

Y los censos del monestir de Amer, se pagaven ab una mesura que té lo monestir, la qual és com la de dalt dita, sinó que pagantne censos se mesurava rasa.

Y la migera rasa, és vuyt quartans, dos quarterons, sinch dotsens y un vintiquatrè de quarteró de Barcelona.

Y lo vuytà ras, és dos quartans, tres quarterons, sinch dotsens, un vintiquatrè, un quarantvuyté y un cent quarantaquatrè de quarteró de Barcelona.

La migera emperó curumullada, és nou quartans y deu dotsens de quarteró y un trentasís de quarteró, mesura de Barcelona.

La bota del vi, és quinze quarters de Barcelona.

La mitja bota, set quarters y mitg.

La quarterola, és tres quarters y tres quarterons.

La mitja quarterola, és un quarter y mitg quarter, un quarteró y mitg quarteró, mesura de Barcelona.

LXV. LA VALL DE ESTOLES

La mesura de grans de la Vall de Estoles. ere quartera dividida en quatre vuytans y cada vuytà en quatre quarterons, així que setse quarterons feyen quartera.

Y dita quartera rasa, és dotse quartans, dos quarterons y onse dotsens de quartà, mesura de Barcelona.

Lo vuytà ras és tres quartans, vuyt dotsens y un vintyquatrè y un quarantavuyté de quarteró de Barcelona.

[fol. 35.] Lo quarteró ras, es tres quarterons, dos dotsens y un norantisé y un cent norantadosé, mesura de Barcelona.

La quartera curumullada, és quinse quartans, tres quarterons y quatre dotsens de quarteró de Barcelona.

Lo vuytà curumullat, és tres quartans, tres quarterons y deu dotsens de quarteró de Barcelona.

Lo quarteró curumullat, és tres quarterons y onse dotsens y un vintyquatrè de quarteró de Barcelona.

La bota del vi, se dividia en dotse sellons.

Y la bota, era de set quarters y un octau de quarter de Barcelona.

Y lo selló, és un quarter, un quarteró, un octau de quarter y un trentadosé de quarter, mesura de Barcelona.

Lo mig selló, és mitg quarter, y mitg quarteró, que és un octau de quarter y un trentadosé de quarter y un sexantaquatrè de quater, mesura de Barcelona.

LXVI. BATLLIA DE SANT ESTEVE DE LLÈMANA

La mesura de grans de Sant Esteve de Llèmana, sa batllia, era migera dividida en tres vuytans, y cada vuytà en quatre cossos. Així que dotse cossos fan migera.

Y dita migera rasa, és nou quartans, quatre dotsens de quarteró y un vintyquatrè de quarteró de Barcelona.

Lo vuytà ras, és tres quartans, un dotsé de quarteró, un quarantavuyté de quarteró de Barcelona.

Lo cos ras, és tres quarterons, un quarantavuyté, un cent norantadosé y un doscens vuytantavuyté de quarteró de Barcelona.

[fol. 35 v.] La migera curumullada, és nou quartans, tres quarterons y deu dosens de quarteró de Barcelona.

Y lo vuytà, és tres quartans, un quarteró, tres dotsens de quarteró y un trentasé de quarteró de Barcelona.

Y lo cos curumullat, és tres quarterons, tres dotsens de quarteró, un vintyquatrè de quarteró, un quarantavuyté, un cent quarantaquatrè de quarteró de Barcelona.

LXVII. GRANOLLERS DE ROCACORBA

La mesura de Granollers de Rocacorba, de comprar y vendre grans, era migera dividida en tres vuytans, y lo vuytà en quatre cossos y lo cos en dos quartons.

La qual migera rasa, és nou quartans, dos quarterons y sis dotsens de quarteró de Barcelona.

Lo vuytà ras, és tres quartans y deu dotsens de quarteró, mesura de Barcelona.

Lo cos, és tres quarterons y dos dotsens de quarteró de Barcelona.

Lo quarteró ras, és un quarteró, set dotsens de quarteró y un quarantavuyté de quarteró de Barcelona.

La migera curumullada, és deu quartans de Barcelona.

Lo vuytà curumullat, és tres quartans y un quarteró y quatre dotsens de quarteró de Barcelona.

Lo cos, és tres quarterons y quatre dotsens de quarteró de Barcelona.

Lo quarteró curumullat, és un quarteró y vuyt dotsens de quarteró de Barcelona.

Migera censal

Ultra dita mesura, tenien altre mesura que'n deyen migera censal, ab que alguns pagaven censos.

Y aquesta era un vuytà y mitg de la dalt dita.

Y rasa, vuy és quatre quartans, tres [fol. 36.] quarterons y tres dotsens de quarteró, mesura de Barcelona.

Y curumullada, és sinch quartans, mesura de Barcelona.

LXVIII. SANTA COLOMA DE FARNÉS

La mesura de la vila de santa Coloma de Farnés de grans y fruytes, se deya quartera, la qual venien curumullada, y es dividia en vuyt vuytans; y lo vuytà, en tres mesurons, així que vintyquatre mesurons eren quartera.

Y també tenien altre mesura, que's deya migera, dividida en sis vuytans; y lo vuytà, en tres mesurons, així que desavuyt mesurons fan migera.

La quartera rasa, és dotse quartans, un quarteró y quatre dotsens de quarteró de Barcelona.

Lo mesuró ras, és dos quarterons y un vintyquatre y un setantadosé de quarteró, mesura de Barcelona.

La migera rasa, és nou quartans y un quarteró de Barcelona,

La quartera curumullada, és tres quartans, un quarteró y quatre dotsens de quarteró, mesura de Barcelona.

Lo vuytà curumullat, és un vuytà y mitg y vuyt dotsens de quarteró, mesura de Barcelona.

Lo mesuró, és dos quarterons, dos dotsens y un vintyquatre y un setantadosé de quarteró de Barcelona.

La migera curumullada, és deu quartans barcelonesos.

La càrrega del vi, era trenta y sinch quarters, un quarteró y un setsé de quarter de Barcelona.

[fol. 36 v.] Lo quartó del vi, és un quarter. tres quarterons y un sexanta quatrè de quarteró de Barcelona.

Totes les dites coses son estades tretes de la Reduició feta en Gerona, per orde dels senyors deputats de Catalunya, de les mesures de la dita ciutat de Gerona y vegaria, estreta y ampla de aquella, y de totes elles se han rebut acta, que estarà recòndita en la Deputatió de Cathalunya; y en la Deputació local de Gerona, hi ha un registre.

LXIX. BANYOLES

La migera vendoble de grans de la vila de Banyoles, ans de dita redució de mesures, diuen era curumullada y ocupava set quarterons.

La quartera vendoble, que era mitja migera, diuen ere vuyt quarterons curumullats.

La mitja quartera, era quatre quarterons, y setse quarterons eren migera.

La dita migera de Banyoles, reduida a mesura barcelonesa, és mitja quartera barcelonesa.

Curumullada, és dos quartans grossos, que son sis, dels que dotse fan quartera y dos quarterons vells de Banyoles.

LXX. MESURA CENSAL DEL CASTELL DE PORQUERES

La migera censal del Castell de Porqueres, diuen era dotse quarterons de la mesura vendoble de Banyoles susdita.

[fol. 37.] La quartera censal del dit Castell de Porqueres, diuen era sis quarterons de la vendoble de Banyoles. Y així ve a ser vuy la mesura censal, ço és, una migera.

Y quartera censal, és mitja quartera barcelonesa curumullada.

Y dos quartans curumullats de la mesura vella vendoble de Banyoles, y dos migeres y una quartera censals, son una quartera rasa de Barcelona.

LXXI. DE SUMADAS DE PALLA

Sumada de palla troba ser lo mateix que xavaga de palla, perquè així se conté ab una Capbrevatió de Casa d'en Civilla, de Vilablareix, feta per Roch Tarragona, de Madrens, a la comanda de Sant Llorens Ses Arenes, del seu Mas de Vilablareix, en poder de Gaspar Barrot, notari de Gerona, a 14 de febrer 1541.

La mesura de la Canonja dita de Pedra, és sinch mesurons y mitx rasos, dels que dotse fan quartera de Barcelona.

[fol. 38.] LXXII. FORMA SE OBSERVA EN LOS QUE GOZEN
DE PRIVILEGI MILITAR

Sempre que ningun militar dega ninguna cosa o cantitat de censos, censal o dinés, y dit militar ne te alguna possessió, no se li pot fer enpara a son masover, sinó un manament, que dins 10 dias ajan de aportar al depòsit sos terços, aje de dar a dit son amo que goza de dit privilegi.

Item, que lo dit militar és habitant, és en Barcelona, no se pot fer enpara ni manament, sinó que se li ha de fer demanda en Barcelona.

(Biblioteca del Colegio Notarial de Barcelona, 17-6-4 c/ 3,
Numerus foriscapiorum diocesis Gerunde)